

המציפה

ערטון שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר החתימה על המצפה

כאוסטריא אונגריין:

לשנה 7.— כתרין
 לחצי שנה 3.50
 לרבע 1.75

כאשכנז:

לשנה 8.— כתרין

ביתר הארצות:

רשנה 9 כתרין — 9.50 פראנק.

"רמת המצפה"

נכנסת עתה בגליון עצמו, הגדולה משהיה וסכייל המר ספרותי יותר מאשר עד כה. אין הנחה מהמחיר.

מחיר גליון בודד 14 הלר.
 מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים לפי גודל השטח.
 ברכת מ"ט 60 הלר. הודעת אירוסין כתר. זו או זו בראש הגליון שני כתרין
 המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא רק ישם מקומו החדש, כי אם גם שם מקום בית הדאר הקודם.
 קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918
 האדרבה לבית הסערכת לאדמיניסטרציה
 „HAMICPE“ Kraków,
 (בחוף לארץ לחופים: Oesterreich)
 כ"ט: רחוב סעבאסטיאנא 32

Kraków, 26 Maja 1911.

גליון כא.

קראקא, כ"ח אייר פ' במדבר התרע"א.

לחפש אחרי דירות באשר ימצאו ולשכרם בכל מחי אשר יושת עליהם או להתרפס לפני בעה"ב הקודם, להבטיח חוספות אחרי ההוספות, שכבר נתנו בשנים הקודמות. מפיו יחשוך כל יהודי דל כזה, למלא פקודת בעה"ב, שאינו יודע שובע לעולם. לכן עתה העת ליסד בכל עיר הסדרות דירים, שתגן על כל שוכר מפני החמס האכזרי של מפקיעי השער המעטים שבכל עיר, המכריחים אף את בעה"ב הישרים כלבותם להתנהג כמוהם. ומלכד האגודה הזאת, שכהה רב לעזור לפי שעה, לעשות נכול לחמס ההוספות, צריכים ליסד בכל עיר אגודת בוני בתים, להמציא דירות קטנות רבות בזול לדלים, להעביר את הצרה מעיקרה. כי לפי שהמסור שולש רק בדירות קטנות, אם תרבינה דירות כאלה בכל עיר ממילא ירד שער הדירות בכלל.

אך אם תצמצם אגודה כזאת בקבוץ כסף בין חברה לתכלית בנין בתים לעניים, כמו שעשתה האגודה בקראקא, לא תרבינה ידיהם לעשות תושיה. כי יודעים אנו היטב, שכל יהודי הוא בעל עסק והכסף המזומן הוא מקור מהיתו ואף העשיר לא יוכל להשקיע כספו בבנין לטובת עניים, שלא ישיג ממנו פרי רק עד חמשה אחוזים מנאה. כי יותר מן העסקא הזאת אסור לקחת באגודה כזאת ע"פ החוק ואם תכמח האגודה בנדיבים ישרי לב, שיקדישו חלק מהונם לדבר צדקה כזה, לא תוכל להתמים. לכן זאת העצה היעוצה, עצה קלה ופשוטה, הדורשה רק בטול איזה משפט קדום והקרן היסודית ההגונה לאגודה מוכנה ומוזמנה. הנה בכל עיר ועיר ישנן חברות עשירות יהודיות, שיש להן קרן קבועה, "נכסי צאן ברזל"

חוק, כערוכ בעד כל אגודה כזאת פי עשר כסף הונה וכל אגודה, שצברה איזה סכום, לתכלית בנין בתים, להמציא דירות קטנות למשפחות מדלת העם, תוכל לבנות בתים, ששויים פי עשר כהונה, בתים החפשים ממס שמונה עשרה שנה. ובהיות צרת הדירות מצויה בין היהודים יותר מאשר בכל עם אחר, בי כל עני בן עיר בעם אחר יוכל לבחור לו דירה גם מהוץ לעיר וגם בכפר סמוך לעיר, אבל יהודי אנוס לדור בין אחיו ברבע היהודי ועיב שם שולשה יסרות הדירות ביתר עוה. בהיות כל יהודי בן ברך ואף בן עיר בינונית מרגיש את הצרה יותר מכל בן עם אחר, יעז גם כמעט כל מפקיעי שער הדירות מאחינו הם; לכן אחינו היהודים יושבי הערים, שאינם שוקדים לתקנת הדירות, מתחייבים בנפשם ודם הילדים, היוודים לשחת בלא עתם ממחסור אויר טהור, על ראשם יחול. כי לתקן את התקנות הנזיל הוא דבר קל, צריכים רק להתגבר על ההתרשלות ועל הנטיה הרגילה בתוכנו לפנות איש לדרכו ולמאוס בענינים צבוריים כלליים, צריכים לרעת סוף סוף, שהשם הרע, שהוציאו בתוכנו על מי שהוא "קהלם פערזארגער", הוא רק משפט קדום, אולת של בטלנים, שאינם מבינים את הכח הרב, הצפון באחרות הכחות, להנצל בה מכל צרה כללית.

הרי עתה בחדשי סיון ותמוז הקרובים הוא זמן הדירות, ימי הדין לשוכרים שנתיים, ימים נוראים לכל בית-אב, הדר בבית יהודי, כמה רכבות מאחינו הדלים יקבלו בחדש הזה ע"י שליח בית-דין "הודעה", שאין להם עוד מקום להניח ראשם ועליהם לשוטט בעיר,

יהודה איזלר
 מארשים
 גלדא סלפטר
 רדומישל רבתי
 טרנוב

נברך במ"ט את אחינו היקר מר יחיאל לארוסו עם מי רזא קלעטער מפייעטשנא. מ"ט להורינו. האחים אורי ומרדכי פערן — קומרנא.

מחברי אגודת המורים העברים, שבמשך השנה האחרונה העתיקו את מקום מגורם אבקש להודיעני רמוקדם את כתובתם הנוכח. הדבר נחוץ. צבי שרפשמן, טרנוב 12 Ul. Nowa

לשאלת הדירות.

הקוראים ראו במאמרים הקודמים, כי שאלת הדירות אינה ענין לאוהבי צדק מופלגים, לאנשים אידיאליים, אלא שאלת החיים, יאאלה בוערת, הדורשת פתרון במהרה, למנוע צרת צבור קימת ומעיקה מאד בכל עיר ועיר. גם ראו הקוראים, כי עשית תקונים בצרה הזאת אינה הלכתא למשיחא, מזמור שיר לעתיד לבא, אלא מצות עשה שהזמן גרמא ואין להשמיטה אף יום אחד. ובפרט שאין התקונים דבר חדש כלל; בארצות אחרות עוסקים בתקונים האלה זה מאה שנה, ואוסטריא, שחאתאחר בהם, התעוררה כבר גם היא לקבלם וכבר נוסדו חברות בוני בתים בכמה ערים גדולות וגם הממשלה כבר נאנסה לשקוד לתקנת האגודות ההן בקבלה בעל-כרחא מאת מועצת הממלכה

עליה מאחור, ונפלו על זכוכית הראי המלוטשת וחזרו ונתנו על פניה המפיקים ילדות תמימה ורעננה, והיא כלה טבולה באור. ומראה כעין אור, והיתה כיפעת אור בתוך האויר, כמדומי חמה בבקר לא עבות על הרי האלפים. עיניה יונים הצטחקו, שפתיה אלמוגים הצטבחו, שושני להייה הסתמקו, ולבן צוארה התחרה עם לבנות משי מקטרנה המכסה את הזה ההולך ומתענגל — ועיני האב לא תשבענה מראות, הוא מסתבל ונהנה מביט ומתענג; זאת היא בתו המרחבת עין כל רואיה שרה"לי שלו היפה בבנות!

היא הקדימה לקום, כי ללמוד היא צריכה, ללמוד הרבה, בחדש הזה היא מתכוונת לבחינת כנרת ללמודי הגמנסיה. משה אברם, יהודי פשוט ותמים, התנגד בתחלה לתשוקת בתו, ללמוד למודי חול הרבה, פן תתפגם יהדותה, אבל בעל כרחו ענה אמן בראותו, כי קצרה ידו לעצור בעד גלגל הזמן, ובדיעבד נהנה גם הוא הנאה מרובה ביחוד בכואה לפעמים אל חנותו ומדבריה צחות כשפת הארץ עם פריציו-קוניו. הוא אוהב אותה אהבה בלי מצרים ורואה בה חוות הכל ובעמדה לפני המראה הוא מביט עליה כעל מחזה נפלא מעולם אחר וחוצה בים של תענוג. אבל מה זה מתפרפר לבו מראה פתאום ופחד אליו יונב? מפני מה הוא מרגיש באותה שעה כעין דקירה בעומק חזהו?... האיך זאת הרגשת אסון למפרע?... וכך הוה. בו כיום שבה שרה"לי הביתה וקבלה, שחשה בראשה ונפלה למשכב. הבהילו את כל הרופאים אליה, והם הכתיחו בראשונה, שאין דבר ואך מחלה עוברת היא. אחר כך הניעו

נפשו ומטלא את כל ישותו? לבו נכוב, ראשו חלוד ועולמו חשך בעדרו. אם שרה"לי בתו אוהבתו, איננה למה לו אור השמש כי יהל? מה נפקא מינה לו איך מזג האויר בחוץ? ומה נוגעים אליו עכשו בכלל הויות העולם הזה? הכל הכל ורעות רוח, דברי הבאי, שאינם בדאים להתענין ולשפל בהם אפילו רגע... "הקץ לדברי רוח!" צועק לבו בקרבו עם איוב יחדו, למה הם באים עם שטויותיהם ופטפוטי מליהם? הזאת היא השתתפות בצער? מה תכלית דבריהם הרקים אם לא הדבור בעצמו? נפשו סולדת ברקניות הנוראה, שהוא מוצא בחברתם, והוא מליט את פניו בכחילה ונעל-נפש למראה המבקרים האלה, שהם באים בלי כל הרגשה פנימית, וכל-עמת שבאו הם יוצאים, ובמצות אנשים מלומדה הם ממללים משפה ולחוץ: המקום ינחם וכו'... זכוב גדוד ונוצץ התעורר והתחיל מזמזם, התעופף לכאן ולכאן, התנגח בקיר, שב לאחור ונח על הראי המהופך. אנחה עמוקה התפרצה מלב משה אברם. כמה פעמים הסתכלה בתו חמדתו בראי הזה, לראות את כבואתה! לפני שבועים עמדה לפניו בריאה, שלמה ורעננה בפעם האחרונה. בבקר השכם בשעת הנץ החמה, הוא עודנו שוכב על משכבו, כמעט פקח את עיניו, והנה שרה"לי עומדת כלפי הראי, לבושה שמלה כחולה זכה, המהדקת למעלה ממתניה את שולי מקטרן לבנבן קליל ושקוף. מחלפות ראשה סרוקות עשויות, והיא מסלסלת ומגוללת כל קווצה על אזנה לעגול כעין "כנפי יונה", שעושה הוא ברצועת תפלין-של-ראש שלו. קוי השמש הראשונים השתקפו מהחלון שבמזרח

פיליטון

"שבעה".

סאה יישעיה פוכם.

על שרפרף נמוך יושב משה אברם; על לובן עיניו כעין ורדים יקים אדמדמים, אך ראיתו אינה לקויה, הוא מעיין בספר איוב המונח על הכסא שלפניו ומוחו מלא ערבוביה של הרורים רעים ונוגים. הוא מרגיש במלא כל המובן את קובלנותיו, מענותיו ותביעותיו של איוב האומלל; אך מענותיהם ותירוניהם של שלשת רעיו הם לו כספר החתום ואינו מכינם כל עקר. הוא, איוב, מדוכא ביסורי גו ונפש, מעונה בצער עולמי איך-סופי, שואג מעצמת מכאוביו "רוחי חבלה קברים לי!" והמה באו בפטפוטי מלים ולהג הרבה, לנחמה כביכול, ובאו לידי מסקנא: "איוב לא ברעת ידבר!" רבשיעו כמה לעג לרש יש כאן וכמה צער ועגמת נפש הוסיפו לו מנחמי עמל הללו! —

הוי! איך הוא, משה אברם, אינו יכול לסבול מנחמי-אבל אלה, הבאים אליו, לנחמה? מיגנו! הנה הם יושבים להם במנוחה שאננה, מעשנים ציגרות, מקטרות ומפטפטים על-אדות האויר, על מחיר התבואות ועל מאורעות הזמן. האם מרגישים האדישים הללו אפילו מקצת שבמקצת בצערו הנזקב ויורד עד תוהם

השקועה בכנקים וכשטרות הממשלה (רענטען) כרבת קמנה מאד. החברות האלו צריכות להשתתף באגודות בוני הכתים בקנה הקבועה, כי מה לה אם היא שקועה בשטרות הממשלד הנושאים 4 אחוזים או בכתים הנושאים פרי 5 אחוזים. ככל עיר ישנה חברת בקור חולים, חברת אסף זקנים, חברת יד הרוצים, חברה קדישא, חברת בני ברית, חברות הלואה וחסכון ואפילו חברות ישנות, שאין בהן עוד שום תועלת בזמן הזה, אבל הקרן היסודית עודנה קימת ומונחת בקרן מתה, שאין לכריות שום הנאה ממנה. אם יצטרפו כל הקרנות האלו בעיר ויהיה למשל כיד ה' בוני הכתים הן של מאתים אלף כתר, תוכל לבנות בתים לעניים בעד שתי מיליונים בכת אחת וכלי ספק גם הנהגות הערים תשתתפנה בכתן קרקעות כזול או כהם וכזה יוכל ההון וממילא גם המרדיט. ומיד ירד שער הדירות ככל העיר ותחיה הרוחה גם לבינונים וגם לעשירים. כמעט מרץ והתאמצות יוכלו חברי כל חברה לכוף באספות כלליות את ראשי החברות להשתתף בקרן הקבועה בכנין הכתים, אף אם יסרכו בתחלה (בהיות ראשי החברות בעלי בתים ויהישו לירידת ערך בתיהם).

אל נא ישקפו הקוראים על הדברים האלה כמו על אלפי טאמרים אחרים, המתפרסמים רק למען יהי לקוראים עברים מה לקרוא לשם קריאה בעלמא, לשעשעיים, להלכה ולא למעשה. הדברים האלה יוצאים מתוך לבות רכבות דלים ובתי-אבות בינונים, ששאלת הדירות היא שאלת חייהם. במצוקה גדולה הם נתונים ואינם מוצאים כל מוצא ממנה רק בתקונים כלליים ע"י הצבור. ואם יתאכזר הצבור הזה ויתרשל מכוא לעזרתם, הרי חיי נפשות הוא נוטל על עצמו. פקוח נפשות הוא הדבר ואין להקל בו. יהי נא הדבר הזה השוב בעיני הקוראים עכ"פ כאילו הערה על אגדה או מדרש או מנהג. אם מפרסמים אנו דבר כזה מיד יתעוררו כמה חכמים וישלחו לנו תשובות להתפלפל, לסתור, להוסיף ולבקר, ובשאלת החיים הזאת, ההולכה ומתבררה זה בארבעה גליונות, לא השגנו עוד אף תשובה או הערה אחת. האמנם בטלנים הם הקוראים העברים ואין לבם הולך לענין ממשי מן החיים והמציאות? לא קוראינו כלם אנשי מעשה, אלא שאין יהודי הגלות רגילים לעשות מעשה מתוך התעוררות עצמם, הם רגילים בעולם המציאות רק לעשות מה שכבר עשו עמים אחרים, היהודי כגולה אינו אורייני-ל והוצפה בעיניו להנהיג מנהג חדש, שאין אחרים בו הראשונים. לכן יזכרו נא אחינו, שאין התקונים הנ"ל דבר חדש כלל, ישעיהם להמציאם בעצנתנו. לא אנחנו היועצים

והממציאים. חברות להגן על הדירים ואגודות בוני ב"ים, להמציא דירות כזול לדלים, ישנן בכל ארצות התרכות וגם אוסטריא, שהתאחדה כזה, כבר התעוררה למפל בהן וגם מתן החקים כבר יסד את הכסים כחוק החדש הנ"ל לאגודות כאלו ואין הדבר חסר רק ליסד את האגודות בכל הערים, למען יהנו גם היהודים מן החוק הטוב והמטיב האחד, שהצליח בו הפרלמנט הכטל. ולמען יראו אחינו איך מרכים עתה גם באוסטריא לעסוק בענין החשוב הזה, נזכירה פה, שיש כבר בוין אגודה מרכזית לתקן ענין דירות לעם ולשמש מופת לכל האגודות של בוני בתים וכשכוע שעבר היתה לה אספה כללית, שהשתתפו בו באי-כח המניסטריות לעבודה, לעניני הפנים, למס"כ, יועץ החצר דיר מארעש הרציא על פעולת האגודה ועל עמלה הרב במקצוע התקונים בסדר בנין הכתים בארבע שנות קיומה. הפרופסור היפע מפראג הרציא על עבודת האגודה הכללית למדינת ביהם. האספה החליטה להביע שמחתה על אשר כבר נוסדו בערים רבות אגודות דירים, להגן על עצמם מפני עישק והמס מצד בעלי הכתים. האגודה המרכזית דורשה מאת האגודות האלו לכונן לשכות המצאת דירות, שיוכל כל אדם לדעת על-ידה על נקלה, איפה יוכל למצוא דירה מוכשרת לבני ביתו; לערוך כתבי אמנה למופת בין שוכרים ומשכירים; הלשכות תעמודנה לביין השוכרים בכל דבר ריב ומשפט וסכסוך בינם ובין בעה"ב והעיקר ליסד אגודות בוני בתים ככל עיר, להרבות דירות קמנות כזול, להכניע את גאון בעה"ב; והדירות תהיינה ערוכות לפי התקונים החדשים של האגודה המרכזית ככל משירי וצרכי בתי אבות בזמן הזה. עוד החליטה הכעת תקוה חזקה, שהפרלמנט החדש ירכה להתעסק בשאלה הקשה הזאת, שהיא פקוח נפש וההוכח לפי זה על כל הביחרים מכל העמים והמפלגות בשעת הבחירות הקרובות, שלא יבחרו רק באנשים, שיקבלו על עצמם להתאמץ ולעבוד בענין תקוני הכתים והמצאת דירות כזול ע"י הורדת עול המס הכבד מעל הכתים ולפטרו בתי עניים מן המס, למען תפטר סוף סוף שאלת הדירות גם באוסטריא פתרון גמור.

ומי זה סובל ממחסור דירות ביהודים? לכן החובה עלינו ליסד אגודות כאלו בכל עיר ועיר כבר עתה, בלי כל השממה והתרשלות.

על המצפה

צעקת הסוחרים היהודים.

חברת הסוחרים היהודים בקראקא, שכראשה

עומדים עסקנים עברים ציונים כמר שמואל שפירא ומר ה. פ. לייסטר ובתוך ועדה ישנם סוחרים העיר מכל המפלגות, שלחה ברוב להבחרים היהודים ככל עיר גליציא כחתימת כל אנשי הועד ובחתימת ראשי הקהלה וראשי המפלגות וכל גדולי הסוחרים, לעורר את בוחרינו בכל הערים, שידרשו מאת הקנדידטים, יהיו מי שיהיו, לקבל על עצמם, להשתדל לפטר את הסוחרים היהודים משכית שתי שנתות בשכוע. ברוסיא ובאנגליא עומדה עתה הצעת החוק ע"ד שביתת יום א' על הפרק ואין קץ דיגיעת היהודים בכל מפלגותיהם שם, למנוע את הרשעה שבחוק כללי כזה, הרוצה לכוף את היהודים, להחליף שבתם או לעשות שתי שנתות ואנו רואים, שאפילו ממשלת רוסיא, שבורא אין לכה טוב ליהודים ואפילו ממשלת אנגליא שאין כלל בארצה יהודים רבים השומרים שבתם, מסבירות פנים בדבר הזה ליהודים בהכנין שאמנם אי-אפשר להעביר את כל היהודים על דתם או לתת להם בעל-כרחם שבת שנית, רק אנהנו יהודי אוסטריא החשינו כאשר נכרא. החוק, כאשר לא היו לנו בעת ההיא באי-כחנו כמועצת הממלכה, אלה שכחרנו בהם, אף מאחינו, כגדו בנו והחזיקו את עצמם ככאי-כח עם אחר. העמים שכחו, כי כל התקון הצבורי הטוב הזה, לשבות מעבודה יום אחד בישענה ימים, מידנו הוא להם והמה משתמשים בתקוננו זה להציק לנו ולרוששנו ולכרות אכל מפנינו. כחוק שווי-האזרחים, שנוסד להשוות את יושבי הארץ זה לזה ולא יהיה לאיש אחר עול יותר מאשר לאיש אחר, המה משתמשים, לתת עלינו עול כפול, להשתכר פחות מאחרים ולשלם מס יותר מהם. עתה לפני הבחירות היא שעת הכשר, לכוף את באי-כח העם, הרוצים להיות מחוקקים לנו וממונים על תקונים צבוריים, להבין את טענתנו הצודקת ולהסכים לנו בעל-כרחם, כי רק עתה הם צריכים לנו ואם לא עכשו, אימתי? וזה נוסח הכרוז:

החוק האוסטרי בדבר שביתת יום א' גורם הפסד עצום ליהודי גליציא. כאשר נכרא החוק לא נכרא אלא להביא טובה לעם ולנו נהפך לרועץ. המחוקקים עשו עצמם כשוכחים, כי היהודים שוכחים גם כלא זה 25 ולפעמים 37 שעות רצופות בכל שבוע שביתת גמורה וחמורה וע"כ אין ליהודים טעם סוציאלי, לשבות כיום הראשון.

המחוקק, בעשותו את החוק הזה שוה לכל האזרחים ולא הוציא את היהודים מן הכלל, היה בטוח כפי הנראה, שישתגלו היהודים לדיני החוק ויהליפו שבתם בשבת הכללית. הוא לא ידע איפא את אפ"ם של היהודים ודבקתם בחקי דתם, לא יערה שיבחרו

על גופה דוקא, האם לא תאכל כל התכל ומלואה על האכדה, שאין תמורתה, עמם יהודי! היש בעולם צבע אחר למענם חוץ משחור? — מנהג בנות ישראל ללבוש סינור שחור כמות אבותיהן, אך לא כמות פרי בטןן, המעם האמת נודע לו רק עכשו. כנוהג שבעולם, שהאבות נאפפים לפני בניהם וכשביל שלא ישתכחו לכל הפחות שנה ראשונה כמת מלב הנשים קלות הדעת, תקנו, שתלבשנה אלה סינור שחור. אבל התשכח אישה את פרי בטנה ואב את יוצא חלציו? — הוא לא ישבח את שרה'לי שלו כל ימי צבאו, וזכר יזכרה בלי היסח הדעת ער נשימתו האחרונה...

רעיש אופן, צהלת סוס, נאקת חזיר וקול אדם נשמע כחוק. משה אכרמ קס כהתרישלות ממקומו ונגיש אל החכון, אהא! יום השוק היום, ירד שנתני, עגלות מעונות וריקות מצטלכות, פרות מוכלות בידי בעליהן, סוסים דוהרים לקול משק שוט ואנשים נחפזים הנה והלום, כלם טרודים ועסוקים לקנות ולמכור, התנועה רבה והחיים רועשים. נפש החנוני שכמשה אכרם חזרה ונעורה, לשא ולתן! לפדות!... הוא נזכר, שאשתקד פדה ביום הזה שלש מאות כתר. בו ביום סלק ישטר חובו כרגע האחרון כמרם נמסר לנשריון לעשות מהאח והיום חנותו סגורה על מסגה, והוא לא יפדה אף פרושה... חבל! שמואל החנוני המתחרה שטמולו יפדה, היום פי שנים... חבל! כל קוניו יעברו אליו, הוא "תפקע" היום מרוב פדיון! וכמחו חלפה מחשבה שהרעידה את כל עצמותיו:

אלו הקדימה יום אחד למוט!...

איזה רמש מעורר נעל-נפש הזוחל עליו. האין זאת אמונה טפלה! רבו המשכיל ותורני אמר לה כי אדם יסודו מארמיע וכאשר ימות ישוב כל יסוד לשרשו, והנר והמים והמטלית (שכאה ג"כ מן העפר) אלה הם רק סמל, שנתחלקו שדשת היסודות מן הרוח. ששב למעלה. אבל למה לו לחקור כמפלא ממנו? — מה נפקא מינא לו אם הדבר הוא כך או אחרת, מנהג ישראל תורה היא, וחסל!... הלואי שגם ד' יסודות נופו יתמוזמו במהרה וישוכו כל אחד לשרשן — כי למה לו חיים אם שרה'לי שלו איננה!...

אשמורות עיניו התחילו ממצמצות. הוא הרגיש כמו חמין בעיניו. בשלשת הימים הראשונים של ה"שבועה" ככה הרבה בכי עד שנתאדמו עיניו וכאבו. הוא לא יכל להאמין במציאות המרה. היתכן כי העינים היפות והחכמות הללו נדעך אורן לצמיתות? הפה המפיק מרגליות נאלם דומיה לנצח? והאי שופרא יכלה בארעא?... בשלשת הימים האחרונים התחיל מהו לקלוט, כי אמנם אמת נכון הדבר, האסון קרה ושכרו גדול ביס, ומרה שחורה נפלה עליו ואפטיה נמורה לכל עיניו חוק, בעיני עצמו נחשב כמת המתהלך בעולם התהו ומתבולל בין החיים, ורואה וישומע דברים שאינם מענינים אותו כלל ואינם שייכים אליו כל עיקר, עוד מעט ויקרא הגבר והוא ישוב למנוחתו — אל בתו, אל בתו...

הוא מרים את ראשו ומכשו נפל על אשתו היושבת בקרן זווית ושפות גדולות מטפספות מעיניה וזולגות עד הסינור השחור, שהביאו לה על פי דרישתה למרות התנגדותו, פתיה! למה לה סימני אבל היצונים

כמו ראשם והתחילו חולקים בדבר, הללו אמרה שזהו זעזוע עצמי המח בא מהכאת השמש, והללו אמרה לא כי, אלא זוהי יבושת חוט השדרה, וכמרים הכריעו בדבר וכאו לידי החלטה ודאית מה לה, עבר שבוע ימים — והפרח הנעים הזה נקטף בלא עתו.

הזוכה התחיל שוב מומום, טפס ועלה על התקרה, ומשם מהר והתחבק בשמשות החלון, עמד מעט כמו להנפש והסתובב סביב נר הנשמה, העומד על דף החלון, ואחר כך ישב על שפת הכוס המלאה מים נגד המטלית התחוכה כמחט על מוורת החלון, עיני מישה אכרם נמשכו אל הזוכה כמעטפו ועיני רוחו שכו לאהור לימי ילדותו, זקנתו ספרה לה כי כל נשמת ילד תמים תתחבק לכשימות לצפור נחמדה ומלאכים בעלי שיש כנפים יתעופפו לקראתה, לקבלה ככה יתרה לחברתם — שמא הזוכה הזה גלגול שרה'לי מחמל נפשו? אמת שאין זה כנף רננים נעלסה, אבל מי יודע, אולי זהו עונש משמים, שתמות זו כדמי ימה ותתגלגל כזוכו, יען פרצה חוק ויצאה לתרבות רעה ללמוד יוניתי, יסר יסרנו יה בדין, כי היה בידו למחות ולא מחה?...

הזוכה שלה את עקץ פיה ללקק מן המים אשר בכוס והתעופף ונה על המטלית, ומשה אכרם רעד ונזדעזע בלו, מספורי זקנתו ידע, כי הנשמה מרחפת ככל שכעת הימים סביב הנר וטובלת במים שבכוס ומסתפגת במטלית ישעל גבי החכון, והוא רואה בחוש, שכל זה אמת ויציב ונכון, כי מי הוא בעל הכנף הזה המתעופף אילך ואילך אם לא נשמת בתו? — — — הוא הניע בראשו ככחילה, כאיש הרוצה להרחיק מעליו

פיליטון קטן

אספת בוחרים

גם אני הפצתי להיות קנדיט לבחירות מועצת המטלבה; מדוע לא? הגרוע אני מאיזה גאל או מאיזה רויך או מאיזה ווינצק? קראתי למאהבי, שיתאספו עמדי לאספת בוחרים (אל תסראו בחורים!) פציתי פי לחשוב את כל הטובות, שאני רוצה לעשות לצבור, לא קמצתי בהכשחות ולמה אקמץ? היש לי חסרון בים מהכשחות? כאשר כליתי את דרשתי התחילו האינטרפלציות. זה שאלני אם יכול אני להבטיח- שיהיה שלום בעולם והממלכות תחדלנה להודיין בים כיבשה; זה דרשו, שאבטיח, כי תחדל היקרות ומחיר צרכי האדם ישוב לרדת לשעור שלפני עשרים שנה וכפרט שירד שבר הפועלים; זה שאל, שאקבל על עצמי, שתחפור הממשלה את תעלות המים מוויין עד לבוב ועד פראג, כמו שהוא מחויבה ע"פ החוק; זה הטיל עלי לפטור את היהודים מלשכות בשבתות הנצרות; זה בקש ממנו שיגזור חוק על היהודים להעביר את השבת ליום א'; זה גזר, שאעשה לחוק, שיקבל כל פועל שבר-חדש לא פחות משכרו של שר-מחוז ושלא יצטרך לעבוד רק שש שעות ביום ושיתירו לו לקטר פפירוסים ולקרוא עתונים בשעת העבודה; זה רצה, שיבינו ליהודים העובדים בצבא בירה כשרה ויישפוטום מחלול שבת; זה התחנן, שיפטרו היהודים לגמרי מעבודת הצבא ומכבוד בית-הספר; זה חפץ שהרבנים לא יצטרכו לדעת את הכתב הלועזי ואת הלשון הטמאה, כי אין להם פנאי ללמוד; זה הפציר בי, שאעשה חוק, כי בל נער יהודי יהיה מחויב ללמוד שמונה מהלקות גמנוזים ואין למנות רב, שאין לו תאר דקטור לפילוסופיה. מוכן מאליה, כי קבלתי עלי את כל החיובים האלה ככל מתירותיהם וככל כבודתם, כי מה בכדי, המשלמים מס מהכשחות? האין לי תאנים, להראותן לבחורי הנכבדים אחרי הבחירה?

בסוף נשמע עוד קול אחד מפי איש, כפי הנראה חכם מחובם, שיש לו כבר חתימת זקן (גם הנאספים האחרים היו כבר אנשים, כבר יצאו מן החרד ומביהים הנמוך ומכנסים ארוכים על רגליהם) ונבהלתי. הוא שאלני לא פחות ולא יותר, אלא אם אוכל לא רק להבטיח, אלא גם לשמור ולעשות ולקיים? כשמעי את הדברים האלה אמרתי: לא אדוני, אדעתא דהבי לא נרנא. היה אתה הקנדיט ואני אהיה המציע והשוואל. מיד פתחתי פי ודרשתי בשבח הקנדיט החדש בעל חתימת הזקן, הסברתי לקהל הנאספים, כי אין נכון וחכם כמחו ואין בכל הארץ קנדיט הגון ממנו. מיד נשמעו קולות ותדועה, 'חי הקנדיט החדש!' ועשרים איש נגשו אליו והרטימו על כפיהם והעלוהו על הכימה, ואני ירדתי אל הרצפה ועמדתי כאחד האדם ושאלתי שאלותי: אמור נא אדוני הסנדיט, התוכל לקבל עליך, שלא יהיה קור בחדש מאי ולא ירד שלג בימי הספירה ושיהיה האויר בכל הקיץ הוד שבהוד ותפארת שכתחך? התוכל להבטיח, לבטל את מחלת האסכרה והשנית (שארלאך) מבין הילדים ואת מחלת השחפת מבין הגדולים ואת מחלת הסרטן מבין הזקנים? התוכל עליך חובה, להפרות ולהרבות את חית הסובל עד שיהיה מחיר שטריוטל לא יותר מעשרה כתרים? הרוצה אתה לעשות חוק, שתקבל כל אשה יהודית בכל קיץ אלף כתר מקפת הממשלה, לנסוע למקום תרופה? המבטיח אתה, שכל יהודי, שנתברך בכנות, יוכל להשיאן על נקלה בלי נדן של עשרים אלף כתר? התואיל לשנות את סדר הבחירות, באופן שלא תהיה זכות הבחירה רק לצעירים מבני עשר עד בני שלשים שנה, כי הרי כלנו יודעים, שאך ורק אלה מבניים את הפוליטיקה ויהודי שהוא למעלה מבן שלשים הוא בטלן גמור? התחפון להתחייב, שהפרלמנט האוסטרי לא יטפל בל ימיו בשאלות אם להעביר פקיד פלוני, שלא רצה לקבל מכתב בעל אדרסה אשכנזית או אם לענוש פסיד צבא על אשר הרשה לחייליו לענות 'הנני' בלשון הסקובנית, אלא יעסוק בצרכי העם האמתים?

הקנדיט החכם המחוכם הכיט עלי בעינים מתמהיות ובסוף ענה: שאלתך האחרונה היא מענה

האספה חסר כל ערך ואפשר היה לראות מראש, כי תשבחנה בלי כל תוצאות, כי חסרה לה האיטוריטט וועד פועל קים. רק דבר אחד עשתה הכנסיה היא, שיש לו ערך עולם ולא ימחה זכרו מן ההיסטוריה, הוא שבועת כל הרבנים לפני ארון הקדש ולפני אלפי נאספים בבית-הכנסת הישן בהראקא, שעלילת הדם שקר היא ואין לה כל יסוד. הדעות היו חלוקות בדבר אם יפה עשו הרבנים בזה או הסבילו לעשות, אבל הדבר עשוי ואין להעבירו מן העולם והוא שייך להיסטוריה. יחיד העושה דבר בזה, משפיל עצמו ברבים להסיר ממנו דבת שוא, הוא יגע אחיב בל ימיו, להוציא אויז תועלת עכ"פ מהשפלתו. ומה עשה העם היהודי, מה עשו הרבנים, להוציא תועלת מן השבועה המספירה הזאת? לא כלום. לא עלילה אחת העלילו על ישראל מאז ועד היום ולא היה אף איש אחד בכל ישראל, שהזכיר את השבועה. עתה העלילו הצוררים הרוצחים ברוסא עלילת-דם חדשה לתכלית פגום חדש. אלו היתה לנו כנסיה קבועה של רבנים וועד מרכזי, היה הועד הזה שולח מחאה לממשלת רוסא ולדומה הרוסית נגד העלילה והיה מזכיר בהתמרמות את השבועה בהראקא. אבל מי יעמוד לנו עתה ומי יציל כבוד היהדות המחולל, עיכר העלילה ערוך עתה נגד החסידים וגם הם מפיצצים ומפורדים לכמה בתות ואין בהם אף רבי אחד, שימצא און לו להציל כבודו, ועד מתי נהיה ללעג ולחרפה, עד מתי עלינו לישאת חרפה מכל רשע ורוצה ומנוול ולחשות? האין עתה עת מוכשרת לנסות ליסד כנסיה של רבנים מכל העולם? אודי תתן חברת בי"ח את ההוצאות לזה.

אי"ק"א מתנצלת

דרכו של אחד העם, ההוקר ההפשי, להתנפל על כל דבר חדש ולהראות בו סכנה ואמון כאחד החסידים. כאשר נוסדה ההסתדרות הציונית התנפל באופן הזה על הרצל ועל הקונגרס ועמל לעשותם לאין ולבטלם כעפר דרוש. כן התנפל פעם על הבארון עדמונד רותשילד, שהוציא במה עשרות מיליונים על המושבות בא"י, ועתה התנפל גם על אי"ק"א הברלינית, שנוסדה כידוע בשכ"כ העשירים היהודים, שאינם יכולים להסתפח בהסתדרות הציונית המדינית, לקרוב אל רעיון ישוב ארץ ישראל בלי בסיס לאומי. אפשר לנו לחלוק עליהם, להוכיח טעותם, שבשעה שהם מתעסקים בישוב א"י ומנדבים כסף בשבילו הם נעשים ממילא יהודים לאומיים, גם אם יכחשו בזה בפידם, אפשר להתרעם עליהם על הטעותם את עצמם ואת אחרים ועל פוצצם את עבודת הישוב לשני מחנות, אבל לבטל מעשיהם לאפס ולעשותם למוזיקים ולמביאי סכנה ולעובדי ישראל, זה אי אפשר, וכן כתב אחד העם בפירוש במאמר ארוך בהצפירה, דברי אחיהע נשמעים תמיד ביראת הכבוד, כי הוא מדבר דברים היוצאים מן הלב ומתישבים על הלב, אף שאין תמיד הצדק אתו. בכל אופן הוא מבקש את האמת ודרך אמת היא בעיניו, להלחם בכל דבר חדש, הנוכח לו דרכו בכבודות. אבל הפעם נוכח אחיהע מהרה, כי היה מהיר בריבו וחזר בו, כאשר הוכיחו ד"ר אלפרד נוסיו על פניו. נוסיו הוא מימד האי"ק"א והמטפל בה בעזרת גבירים יהודים. עתה פרסם את המענה, שהודה בו גם אחיהע עצמו וצוהו לפרסמו. לא נכון הוא, שאי"ק"א רא עשתה מאומה כשתי שנות קיומה. כבר זה, שהצליחה למשוך את המיליונרים היהודים בכל הארץ, לחפון להתנדב לישוב א"י, הוא מעשה רב הערך, כי בתוך ההסתדרות הציונית לא היו מסתפחים לעולם, נשיא אי"ק"א ד"ר גינסבורג הקדיש הון רב ליסוד חברת מסחר במזרח, להביא ברכה רבה לא"י ולשאר מדינות טורקיא, לקנות את לבות הטורקים לבטוח ביהודים. ד"ר גינסבורג הקדיש גם הון רב, ליסד מושבה חדשה בא"י. לב ממשלת טורקיא טוב להסתדרות החדשה הזאת, ובאותם הימים, שנשמעו דברי כלע ושטנה על הציונים, היתה ממשלת טורקיא חסד לאי"ק"א והבטיחה לה הכשחות טובות. לאי"ק"א יש ועד בקושטא להוצאת רעיונה אל הפעל ובראשו עומד פוליטיקן טורקי חשוב, בקרוב תוכל אי"ק"א לפרסם פרטי מעשיה, כבר יש בידה תכנית רבה לקנית קרקעות ולכנע אנגרי ובסוף לא יחסר.

היהודים בעוני ובדלות מאשר לעבור על מצות התורה ולחלל שבתם. והנה כבר עברו מ"ז שנה והיהודים שומרים שבתם כמקדם בכל חומר הדין ואונסים אותם לשבות שנית עם הנצרים, למרות הנזק והרדלול, שגרמה להם השביתה הכפולה. באנגליא ובהולנד מוכן מאליה, שהשוכתים בשביעי פטורים מלשבות בראשון, כי אין כונת החוק להצר לבריות, אלא להטיב להן וגם בכוסניא והרצגובינה אשר לאוסטריא הבינו המחוקקים את הדבר הפשוט והטבעי הזה וקבעו שלשה ימי שביתה: לנצרים יום א', למושלמים יום ו' וליהודים יום ז'. גם אצלנו לא יהיה שום נזק למדינה אם יתאימו את החוק לפי הצורך לכל אדם וכפרט יש לזכור, שיותר משמונים אחוזים מטאה סוחרים בגליציא הם יהודים ואין לבטלם כאלו אינם. צריכים להתאמץ עתה בכל מאמצי כח לתקן את העולה, שנעשתה לנו. שום מחוקק אינו יכול לאנוס אדם בעל אשה ובנים, לשבת כמל שני ימים מעת לעת בכל שבוע ולסכול מחסור עם בני ביתו. היושר דורש, לשים לב למצב האקונומי ולתנאי הקיום ולשנות את החוק המוטעה, הגורם נזק כ"כ לנו. אם לא למענו, או למען המדינה, כי אין זה טובה למדינה אם מקפחים בה פרנסת מאות אקף אזרחים בשם חוק מרשע ומשחית, העולה הזאת צריכה תקון, והנה עתה שעת הכשר, סרבו ימי הבחירות לבית המחוקקים הגבוה, שעליו יהיה לתקן תקנות טובות ולהסיר כל מכשול מדרך האזרחים. לכן דרשו כלכם מאת הקנדיטים, שיביעו דעתם בענין הזה, תנו בטחונכם רק לאנשים, שיקבלו על עצמם בפירוש בכל לבם, להגן בעדנו ויגעו לתקן את העולה, שנעשתה לנו לפני מ"ז שנה, כאשר לא נתנו המחוקקים חשבון לנפשם, שלא יטה החוק את היהודים כהחליף שבתם. התאמצו בזה בכל עוז, הקימו ועדים בכל עיר, להסביר זאת לעם.

קיום מאות אלפי משפחות תלוי במעשה הזה. שום יהודי כל ישתמש מחובתו זאת, בל אחד יעמול כפי כחו ויעזרו בעבודתנו. הננו נכונים לענות את כל אדם הפונה אלינו ע"פ האדרסה: Stow. Kupców : Dietl. 71 w Krakowie.

סנהדרין

מחשבה טובה, שבאה זה כמה פעמים לידי פרסום והורה ונשכחה, נתעוררה שוב בעתונים היהודיים היא רעיון הסתדרות הרבנים בכל העולם ויסוד ועד מרכזי לדת הישראלית. הרבנים החרדים יתחללו בראשונה בשמעם מחשבה זרה כזאת ודמו, שאין להם רשות להחזיר את עמדת הסנהדרין לישנה בזמן הזה, שאין סמיכה נוהגת בו. אבל אין צריכים לתת יפוי-כח סנהדרין לוועד הזה, לא יהיה לו שום תפקיד הכרעה בעניני התורה. ההכרעה תהיה נתונה כמו עד כה לרבנים גדולי התורה המומחים לכל ישראל, גם לא יקה לו הועד תפקיד גוזרי גזרות ומתקני תקנות להחמיר או להקל ובכל זאת ישנם ענינים רבים לכל ישראל, הדורשים הות-דעת של באי-כח כל הכנסיה הישראלית. יש לנו הסתדרות לכל מקצועות היהדות. יקיא למשל ממונה על הקופה הלאומית, שיסד הבארון הירש לעמנו, 'כל ישראל חברים' ממונה על עניני חנוך ולריב ריב היהודים במקום שהם נרדפים, ההסתדרות הציונית ממונה על תקותנו האחרונה, להחזיר יסוד ישוב יהודי בארץ אבותינו, 'בני ברית' ממונים על המוסר היהודי ועל האהבה הלאומית. רק עניני הדת שהם עיקר העיקרים של היהדות, עזובים וזנוחים, אין מדבר בשמם ואין רב ריבם, לפי שאין את נפש הרבנים להסתדר באיזה אופן לאגודה אחת, כמו שכל הבחנים שר כל הדתות האחרות ממודרים. ולא תהא בהנהגת כפונדקית! למה תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להן רועה? לפני עשר שנים נעשה גם לישראל, הרעיון היקר הזה יצא אל הפעל ממקום שלא פללנו — מאת רבני מצרים, אין קץ לעמל וליגיעה, שעמלו אבות הרעיון ר' מנחם הכהן רב עדת האשכנזים בקאירו ור' אליהו חזן זצ"ל רב עדת הספרדים באלכסנדריה, להקהיל רבנים מכמה ארצות לקראקא. זאת היתה אספה ראשונה של באי-כח התורה אחרי מאות בשנים ולא עלתה יפה, כי השוכני הרבנים עמדו מנגד, פחדו מפני החרוש שבדבר ובעצמם לא ידעו מדוע, להחלשות

כבר, האנשים מוכרים נשיהם ובניהם וקורות בתיהם לשכר רעבונם לפי שעה, גם מנפה ומרידה פרצו שם. — באנגליא התחילו לבנות אניות, שלא תלכנה בכח הקיטור, כי אם בכח להב בניזן כמו האוטומובילים, הוצאות תהינה פחותות מעתה. — הפרלמנט במדינת פרוסיא הסכים לחוק, המתיר לשרוף את המתים.

*

וכוח חדש ע"ד הציונות בטורקיא. בשבוע שעבר היתה שוב רכמה ציונית בפרלמנט הטורקי. שני צירים ערכים הוכיחו את הממשלה על הרשותה את היהודים להתישב בפלשתינה, שהם רוצים לרשתה וחזרו על הדכות הישנות, שהם קוראים בעתון הערבי, הנתמך מצרפת ומרוסיא. אך ערבי אחר המליץ על היהודים והזכיר את הטובה, שהם מביאים גם לארץ וגם לעם הערבי וכן הציר היהודי נסים מצליח מסמירנא וציר ארמני הגינו על היהודים וערערו על הרוצים להכניס גם לטורקיא את האנטישמיות, שהיתה בלתי ידועה לארץ הזאת. הוכוח בפעם הזאת לא היה עוד נרגו כל כך, כמו כחדש מרץ ומתוך הדברים נכר היה שכלם רוצים בישוב היהודי ואינם יכולים עוד להתעלם מן העובדה.

אסון בחג ל"ג בעומר בא"י. בשעת חגיגת ל"ג בעומר על קבר ר' שמעון בן יוחאי במרון אצל צפת בתוך המון עם רב, בדבר שנה בשנה, נהרס הגג אשר על בית הקבר ונפל על הנאספים במאהלי, שבעה יהודים נהרגו ושלושים נפצעו. החג נהפך להגא והששון לאכל גדול. חג ל"ג בעומר נחשב בא"י ליום-טוב גדול וחוגגים אותו בכל הערים ברוב עם. יהודי צפת נאספים בלם בכפר מרון על קבר רשבי יהודי ירושלם על קבר שמעון הצדיק ומרליקים אורים, להבות גדולות, שרבים מתנרכים להספיק שמן ומצפחות יקות ואוכלים ושותים ושמתים בבישעת נסוך המים בזמן הבית. כפי הנראה לא נזהרו יהודי צפת מרוב השמחה ועמדו על הגג הרעוע ונהרס.

התערוכה להיגנייה בדרודן. בהלק היהודי של התערוכה הזאת נראים צנורות המים, שעשו מלכי יהודה בירושלם, להביא מים חיים העירה, אהלים, ששכנו כהם העברים הקדמונים בימי נדוריהם, תלכשת העברים הקדמונים, מברות עתיקים מארץ בנען, ארונות ממים, תנורים, מחתות, רהיים, כדים ושאר הכלים, שהשתמשו בהם בני ישראל הקדמונים. במחלקה אחרת נראים סדרי שמירת הכריאות, שהיו נהוגים ביהודים באירפה, תמונות יולדות וסעודות מצוה, מקואות וחדר השבת, הכשרת הכשה, בתי כנסיות וכל מבשריהם, בתי קברות וגם פגרום, כאלו גם זה שייך ליהדות ולא יפרד ממנה אף בתערוכה להיגנייה.

גימטריאות. מעשה המתחרת במקום בית המקדש תחלתו היתה חיבון ראשי תבות וגימטריאות, שלמד ההוגר הפינינדי ד"ר יופיליוס מספרי הקבלה העברים. אם רב יהודי עוסק בדברים כאלה הלא הוא רק לשם דרוש ופלפול, אבל לא יעלה דעת אחר מהם לעשות מעשה על פיהם ומכיש להוציא כסף ולהטעות חכמים ולגרום מהומה בעולם. חכמי ישראל עסקו בכאלה למעשה רק בימי שבת צבי וחיום אף חכמי ישראל החרדים לועגים להם ואצל חכמי הנצרים, הרגילים בהזיות ובאמונות מספיות, אפשר הרבה, שיבאו חוקרים כד"ר יופיליוס וחברו האיניניר השבדי, שהם אנשי מעשי ורוצים שיבינו דבריהם כפשוטם, ואמרים כי עיפ בתב ראשי תבות עברים וחשבון גימטריאות למדו בספר יחזקאל ובספר דברים את מקום נגיות הארון ולוחות הכרית תחת בית המקדש ולא הסתפקו כדרישתם המנוחבה, אלא יסרו חברה של שותפים בעלי הון רב והשתרלו אצל ממשלת טורקיא להשיג רשיון לחפור בהר הבית וכאשר חפרו שתי שנים ולא מצאו מאומה נתנו שחד לכהני מקדש עמר ונכנסו למערה והוציאו ואין יודע מה והארץ רוגזת מסוף העולם ועד סופו. עתה לא נדע עוד מה היא במלנות.

מושבות יהודים בברזיליא. מאמריקה באה שמועה, כי יקיא תיסר מושבות חדשות של יהודים בברזיליא, כאלו שיסדה בארגנטינה. כבר קנתה מיליון ורבע רונם קרקע לא רחוק מן המושבה היהודית הקימת שם בשם סיליפוזון.

כי הציונים הם שליחי אשכנז, הרוצים למסור מדינות טורקיות לאשכנזים לזק אנגליא. אפשר להתערב אלף נגד אחר, שכוחכ בשטנה הוא פרסקו שלנו, הוא ולא אחר, שנלאה להסתפק בשטנה, שהוא ספיץ בין היהודים ויצא להפיצה גם באנגלים. אצלנו נגלה האיש לא רק כשונא הציונים, כי-אם כשונא ישראל פשוט. הנה למשל ההליט הועד הרוחני פה של עשרים רבנים, ליסד בעיר הסמלכה ושיבה גדולה, לגרל בה רבנים יודעי תורה ודעת, שיהיו באיכה היהדות הגונים, כי מהסוד נדגש בכל המדינה ברכנים כאלה. כל יהודי אוהב עמו ישסה על זה. והנה קם פרסקו לשטן גם להם. הוא סילל בעתונו על המעשה הזה, שהוא עבינו נסיוה לאהור, תולדת הציונות, פנטסמוס ובערות. אין לרבנים לעשות מאומה לפי דעתו, הם רק עבדים לראשי הקהל ואין להם רק לעשות מצותם, אלו יסרו הרבנים אוניון לברלית בדוח קלוד סונטיפורטי, אז היו מוצאים הן בעיניו ועתה הוא סקיא אש להבה עליהם. אבל טוב שגלה הצר הזה את כל לבו וידאו הכל, כי אין בין שונא ציונים ובין בוגד צורר ישראל ולא כלום.

הפגליש הגשמי (הועד הפועל של אגודת הקהלות) עובד בשקידה בכל הלכיו, לקצוב את ההכנסות וההוצאות ולקבוע את סם הבשר. לכהי-הספר חקנו, ללמוד בהם עברית וטורקית.

הרב הכולל שסתל אצל המניסטר למשפטים ואצל המניסטר לעניני הויץ בעד יהודים טורקים בקרמנשה (פרס), שנהרסו בתיהם בסרידה. גם בעד יהודי אידינבייל כטריפוליס, שהחריבו שם הברברים את ביהכ"נ ושרפו אותו באש. הוא דורש מאת הממשלה תשלומי נזק. — הרב הכולל מהפיש אחרי רב חכם בשי ליהודי תיסן, שספסרם כארבעים אלף נפש. עליה הרב ד"ר יעקב סאיר ספאלוניקי ליורשלם, לשבת שם על כסא הרבנות, נתעכבה עד שיבקר הסולטאן את ספאלוניקי, למען לא יחסר שם רב הגון ביום הבקור. אח"כ יעלה. מודי בח"ס של האליאנס בטורקיא שלהו בקשה אל הועד המרכזי בארזי, להוסיף על שכרם, כי סאו נעשתה המהפכה עלה מהיר כל צרכי האדם ואין שכרם ספיק. הסתדרות "בני ברית" שלהו הלום את באיכהם סד ברגל, שנתקבל פה בכבוד גדול ויסד בערי טורקיא לשכות אהדות. יעקב פרחיה.

מקורב ומרחוק.

ענינים מדיניים. היהם הפוליטי בין הממשלות האדירות הוטב מכמה צדדים בימים האחרונים ורעיון השלום המתמיד מתחזק. קיסר אשכנז בקר את מלך אנגליא לגלוי מצבת הזכרון של המלכה וויקטוריה סבת שניהם ושם הביע הקיסר דברים, שנראה מהם, כי חזר מדעתו, שעמד בה, שאין להמעיט את ההודיינות, הוא נוטה עתה לרעיון פריקת הנשם. והרי הוא היה השטן האחד לפריקה. נשיא אמריקה טפס ערך הצעה אל הממלכות באירפה, לעשות אתן חוזה, שכל סנסוך ביניהן, אף אם הוא נוגע לכבוד הלאום וקיומו, ימסר אל בית הרין הגדול לעמים בהאג, תחת אשר עד כה לא נועד ביה"ד רק לענינים חסרי ערך. אנגליא וצרפת מתענינות בכבר-ראש בהצעה הזאת, גם אשכנז כבר הסכימה. — צבא צרפת נגש לפץ עיר ממלכת מרוקה, לגרש את חיל המורדים הצרים עליה. — בפורמוגל התגברה תנועת המונרחיסטים, הנוטים להשיב את המלך על כסאו. פקידי צבא רבים נתפשו ואפשר שתפרוץ מרידה נגד הרפובליקה במרם יבחרו הנשיא והפרלמנט. — במקסיקה נגמר ברית שלום בין הממשלה ובין ראשי המורדים והנשיא הזקן דיאז התפטר.

שונות. בכל אירפה התיכונה עברו הנהרות והנחלים מעל גדותיהם ושטפו את השדות והמסלות, הרסו בתים וגשרים, המיט במסהיב נפסקו, הכרד שבר את הנמטים והגפנים, הנזק עצום מאד. ברוסיא כסה שלג כבר את השדות והגנים, כל הנטיעות נשחתו. — שנעזן הפריחה באוריה, שכבר דרש כמה קרבנות אדם בכל הארצות למולך החדש הזה, בקש לו עתה קרבנות חשובים, שיהיו למזכיר עון ימים רבים להולבי במל, המכלים ימיהם בספורט המסובן הזה. העתון הפאריזי "פטי פארזיני" הקדיש סכום כסף למי שיעוף מפאריז למרדרי, גם המעופף טרען קבל על עצמו את העבודה ואך התחיל לעוף מפאריז שבר הרוח את המכונה ונפלה על מחנה גדולי הממשלה, שעמדו להביט על הפלא. ראש הממשלה מונים נפל נמחק ושבור, כל אכריו נשכרו וחיו בסכנה והמניסטר למלחמה ברטו נהרג מיד. המעופף עצמו נשאר שלם. — אניות האוויר, שבנתה לה ממשלת אשכנז מאלומיניום, לנסוע בהן באוויר כמו על הים, נגלו עתה בכלי משחק, שלא יצלחו לכל, אחת אחרי אחת נשכרו וחביאו אסון ואין להשתמש בהן. — בדרום חניא שולט יעב

על כל שאלותיך האחרות. כל הנאספים הסכימו, לתשובתו המחובמה ובאותו מעמד החליטו פה אחר, שאין כדאי לאבד אף רגע בבחירות לפרלמנט האוסטרי, כי אין בו שום ממש ואיש לאהלו ישראל. ובן עשינו. ומהתאמרו אתם לחכמים מן המה נשתנה כמנוני? המחטט.

מכתבים מערי המדינה.

קראקא. כפי שנודע לנו, נתאשרה כבוד סאת הנציבות תקנת קהלתנו, לתת זכות הבהירה למועצת הקהלה לכל יהודי בן כיד שנה, בלי הבדל אם הוא משלם סם או לא. בכחידות הקהלה, שתהינה בהדש מרחשין הבא, יבהרו כבר, סלכד שלש הקוריות הקיסות, גם בקוריה כללית כל בני הקהלה יחד ששה פדנסים. קראקא תהיה הקהלה הראשונה בין הקהלות הגדולות, שהנהיגה את המנהג הדמוקרטי הזה. התקנה הזאת נתקנה זה שנים אהרות והיתה מונחה בבית הנציבות בלי סלוק, כי היתה מספקת לעשות ההחלה בסדר בתירה דמוקרטי, שעדיין לא הונהגה בשום מועצה אוטונומית בגליציא, וסוף סוף הגיע הזמן.

סניאמיץ. 21 סאי 1911. הודות ליגיעת דאש קהל עדתנו ה"ד משה וועקסלער גמר ועד בנין בית הכנסת לבנות בית אלקים, אשר הוצאותיו תעלינה לסאה אלף כתרים. ראש הקהל ה"ד משה וועקסלער נדב עשרת אלפים כתר והניחם תיכא ביד הגזבר. זכרה לו אלהי לטובה!

מכתב מבוכובינה.

מיטורוביני. תם דעש הבהירות למועצת הסרינה בסדינתנו והיהודים יצאו כנזר הנצחון, כי הכניסו אל היכל המועצה עשרה יהודים לאומיים, כמו שסגיע להם לפי מספרם. אמנם אם נחשב את סכום הסם, שהם סכניסם, סגיע להם יותר מעשרה. מספר היהודים לעפת האשכנזים הוא כמו 63 לעפת 37 וקרוב ליוח הזה הוא יחם מספר הסנדטים, שיש לשני העמים, ליהודים עשרה ולאשכנזים ששה. ויחס הסם, ששניהם משלמים, הוא כמו 77 לעפת 23, כי האשכנזים הם רק פקידיים זאכרים וכיהודים ישנם בעלי אהוזות גדולות וסוהיים גדולים ואחרי שרוב הסנדטים נחלקים לפי הסם, סגיע ליהודים לפחות 12 ולאשכנזים רק ארבעה. אבל זאת שקדה הממשלה למנוע במפרע, בקרבה את הרהוקים בזרוע והכניסה את היהודים והאשכנזים לקטסטר אחד בחור, אשכנזים, למען יוכלו האשכנזים לקחת לעצמם מנרטים מדי היהודים כהפעם ובן הית. רק הסחלקת שבין היהודים הלאומיים הזקה סעט את ההתאסעות בתוכנו, להגין וזרי על הסנדטים היהודים ויש לנו עתה באי-כחנו עכיש כפי מספרנו לעפת האשכנזים, אבל יותר מספדנו בין כל יושבי המדינה, כי רק 61 צירים נבחרים מכל המדינה, שיושיבה 800,000 נפש ולנו עשרה סהם. לפי העמים נבחרו 22 רופנים, 17 רוחנים, ששה אשכנזים וששה פולנים. עשרת היהודים נחלקים לע"ש לשני ראשים, שמונה מספגה הלאומיים של שטרנבר ושינים (פרופסור קלנר וד"ר פוקשאנר) מספגת מועצת העם של קלנר. אם יתהכדו או לא, בכל אופן הם עוסדים כלם על בסיס הלאומיות היהודית ונחשבים לקלוב יהודי חזק, לסרות ההכור הבלתי טבעי, שהבחרתה אותם הממשלה בעל-כרה עם האשכנזים. סחי נזכה לקלוב יהודי שלם כזה בפרלמנט המרכזי בוויץ? ואלה שמות צירינו. מן העדים נבחרו: ד"ר שטרנבר, ד"ר קלנר, ר"ר ווייסלברגר, ד"ר וונדר ד"ר פוקשאנר וד"ר כ"ץ, מלשכת המספרה: שלום רודיק ויעקב העכט ומן האהוזות הגדולות: יעקב פישער ויוספ בלום. האשכנזים כמובן הדרים על גורלם, כי לולא המלת היהודים עליהם, שבהרו בעצת שטרנבר אח תרופסוד סקדל בטשורנוביץ, אף שהיה לאל ידם לבחור יהודי במקום, לא היו לאשכנזים דק המשה נבחרים. עתה הם נועצים איך להזק מצבם, שלא יהיו תלויים להבא בדעת היהודים. דבים סחם צועקים כבר לממשלה, כי הם סוהלים לה את טובתה, שבהפכה להם לרעה. הממשלה בקשה לעשות את היהודים תלויים בדעת האשכנזים ובאמת האשכנזים צפויים להסדי היהודים, אבל הממשלה לא תשמע להם, כי אין הפצה כיכ להזק את הגרמניות פה, אלא עיקר כונתה למנוע עכ"פ למראית עין את אישוד לאומיות ישראל. עיכ וסמו לספור את כל ענין הקסת קנדידטים ביד הממשלה והיא תאשר את הקסתם ותכריע סי יוקם בתור קנדידט של הרוב ומי של המועט, למען לא יובלו עוד היהודים לחקים קנדידטים גם להרוב וגם להמועט, כמו שעשו זה עתה. אך נקוה, כי מחשבתם לא תקום, כי עדיין אין האשכנזים השליטים במדינה. — למועצת הממלכה תוציא בוקובינה — זהו כמעט בטוה — שני צירים יהודים לקלוב היהודי: ד"ר שטרנבר בטשורנוביץ וד"ר סאהלער בראדון — סוטשאוו, סקדל הנצרי, שהיה באיכח הערים האלו החליפן במגדת טשורנוביץ שני, שהיה עד כה ביד סוציאלי רופני.

מכתב מטורקיא.

קושטא. לקוראי "המצפה" ידועים דברי השטנה, שפרסם העתון האנגלי, שייססי נגד הציונות, שהבילו עלילה,

את ישראל את כבודו ואת עזו ולהקשיה את לבו מהרגיש את צערו ואת מכאובו, בשוותה את הפזרון הנורא בכך ארצות תבל, כמיטב כל הטובות, שאין למעלה עוד ממנו. מגמת מחבבי הפזרון בארצות מערב אירפה, העושים את חבת הגלות לשמה, לא תסתפק לשהר בקרבנו את סגול המדות הנוהגות בארצות ההן, יען כי טובות הנה לעצמנו ויען כי נאה לישראל לקבל את הטוב מכל מקום, כי אם ישתדלו בכל עזו להנהיגו בתוכנו רק לשם חבת אשכנז או צרפת בלבד, מבלי הכט הטובות אם רעות הן לעצמן, ובכחם זה יתאמצו בכל עזו, לעקור כל מדה מיוחדת לישראל וכל סנהג מקובל ובא לנו, מאין טעם אחר, כי אם יען כי פניו יענו בו, כי ממי יהודה יצא ולבכתי פגום הם ושלום את גרמנותם בהתערב בו מין בשאינו מינו, וכדבר הזה יתקלקל בידם כשרון הסגול ל המוטבע בנו, הנאה ומועיל מאד לכל אומה לסגל לה גם את הטוב שבחברותיה ויהי למעשה קופים, לחקוי תפל וסר טעם של נפשות שפלות, שאינן מוצאות כל רוח בקרבן וכל און בצעדיהן: על כן תכחרנה להיות נדהפות ונסחפות אחרי אחרים מבחור להן דרך כדעת והשבון.

תולדת החקוי הזה, היא התרפקות הלטה על כל ררכי הנכר, הבורה לבעליה שקר נמור גם זור מאד, כי כנים הם לאם, אשר לא הרתם ולא ילדתם, כי גרמנים הם, צרפתים הם, אף כי לא ממעי העמים ההם יצאו, ולמען חזק את השקר הרופף והרעוע הזה אין להם עצה אחרת, כי אם לנתק בשרשי האמת הקימת והמאוששת ולשנות את הידוע ולהחליט ולאמר, כי להיהודים יושבי גרמניא אין דבר עוד למולדת ישראל בכללה, כי רק המולדת הגרמנית היא מולדתם, מגדנבורגני אה קרוב הוא ליהודי היושב בגרמניא, אין אהוה בין יהודי גרמניא ובין יהודי צרפת, כאשר זכינו ללמוד לפי דרכנו מפי איש חכם כלדוויג גיינער כרלין, כי כבואו לבקר ולשנה את אחר ספוריו של זאלא בעתון יהודי, מסר מודעה רבה לאמר: "אנחנו יהודי גרמניא, רחוקים מתאוה זו, לחשוב להרגיש בעומק לבנו את החפצים המשותפים לכלל העמים ולראות בכל יהודי עשוק את עלבון נפשנו, על מדת האיש הזה הכוטח כחיכלו ובעינו היפה איננו רואה בכל יהודי עשוק את עלבון נפשו וישן שנת ישרים בנפש שבעה על רוך רפידתו, גם בעוד אשר כבוד ישראל נתן להרפה ודמו נשפך כמים, נאמר: "תערב עלוי שנתו, ינוח בשלום על משכבו! ארנבא, טובה גדולה יש לנו להחזיק לו, כי מתוך גרונם של החיים השאננים, הביעה הריפורמא את כל רוחה, כי בהריקה את הניביה לעקור את אמנות שיכת ציון ותתן להם משאות נפש אחרים תחתיה, הפרה כרית אחים בישראל לעולמי עד ותוציא אותם מכלל ישראל ותקח רוח קדשם מהם, לבלתי הצר עוד בצרת עמם ולבלתי נשא עוד את נפשם לשמוח בשמחת הגוי הזה, כדבר אשר הוז קרמונינו: "כזמן שישראל שרוין כצער ופירש אחד מהן, באין שני מלאכי השרת, שמלוין לו לאדם, ומניחין לו ידיהם על ראשו ואומרים: פלוני זה שפירש מן הצבור אל יראה בנחמת ציבורי, שמה רפורמית זאת הכופרת בימות המשיח, והשמחה בחלקה בארץ מגוריה "ובזמן שהצבור שרוי בצער אומרת היא אלך לביתי ואוכל ואשתה ושלום עליך נפשי, דומה היא במליצת ר' לודוויג רבה, שהבאנו בזה, למליצה המפוצצת, אשר פוצצה את עמנו לשני שכרים, אשר מאנו להרפא, למליצת, מה לנו הלך כדור ולא נחלה בכך ישי לאוהליך ישראל, אך הישלינו אהלים אלה ליושביהם על אדמת הנכר, אשר הם נטועים עליה? — לא! את עמם נטשו, אל אחיהם התמימים הדבקים בם פנו ערף ויקשיחו מהם לב, למען מצוא הן בעיני זרים, אשר מאסו בם, אך בידם לא העלו מאומה, כי ככל אשר יוסיפו היהודים המתנכרים אל מולדתם, להתפנות ולענוב ולהתרפק על הגרמנים, כן יוסיפו הם לקיץ מפניהם, לבנות את צלמם, ולשקץ את נפשם, והמתרפסים השפופים האלה, בראותם כי בכחש הראשון, אשר התכחשו למולדתם העתיקה לבדה, לא הפיקו עוד רצון מאויבי נפשם, יתנדכו עוד להפסיד את דעתם ולמצוא הן בעיניהם בכחש האחרון, בהתנחשם לאלהי

מן הכפר, השוטר ספר את הדבר ברכים והתמרמר על השופט, המתערב בפוליטיקה ממקום המשפט. **משפט מות**, האכרית פיצוישין בכפר מאלטשיין נדונה בלכוב למיתה על הטביעה במים את הילד היהודי בת הנה אייזנר, שנמסר בידה לגדלו. בעלה בקש להכניסו בגרית הדת הנצרית ולאמצו כבן והוא לא הפצה לא להחזיקו ולא להחזירו לאמו. **מלחמה במיסיונרים**, בעניות היהודים בניו-יורק משתמשים כל הכרות המיסיונרים, לצוד כמים עכורים ופרשו מכמתם לרגלי הילדים התמימים, שהנוך יהודי חסר להם, כחדש אפריל צדדו מאתים נפשות כאלו לשמה, העבודה הזאת, להגן על בני היהודים קשה, אבל הקהלה היהודית והכרות הציונים והכרות הנשים קבלוה על עצמם והם נלחמים בתבונה ובתכסיים, בכל המקומות, שהיו המיסיונרים רגילים להקיל אספות בחוץ ולזמר שיריהם, למען יקהלו הילדים סביבותם, סדו המה בת-ספר ובת-אספה ילדים, נערות יהודיות מקהילות ילדים יהודים ומסבירות להם את הסכנה אשר בתורת העבודה הזרה ובמתנות, שהמיסיונרים נותנים להם, כבר הצליחו להציל ילדים הרבה מאד מידי צורדי נפשות ולהשיכם אל הוריהם. כן עושים הציונים גם בקנדה, גם העם היהודי עזר לעבודה הזאת. היה בניו-יורק שבועון זרנגי, שהתכנה "ארגן ליהודי גליציא", ולעג לכל דבר יהודי ופרסם מאמרי המיסיונר רוסל בכסף, העם הדל לקראו עד שפשט את הרגל וחדל לצאת.

ר' בנימין הירש, כסארסלרוה במדינת באדן נפטר ראש היהודים החרדים באשכנז, שריד היהודים האמתים מן הדורות שעברו, הוא היה אחד מגדולי סוהרי מתכיות כעולם ואביר הכרזא כמקצוע הזה ומצא פנאי לקבוע עתים לתורה ולתפלה בצבור פעמים ביום ולעסק בצרכי הצבור, הוא היה מראשי חברת העזרה, מראשי ה"איק"א, מראש אגודת הקהלות ועוד, לנדבותיו לא היה שעור.

בדבר המשפט הסאראטובי, במשפטי "הולך הרפוטט גיאורגי זאמיסלובסקי ומרפס פיליטונים כדבר משפט עלילת הדם הישן כסאראטוב והוא מביא ראיות מפורשות ממשפט זה, כי אמנם משתמשים היהודים ברציחות למטרה דתית, ולכן מענין הוא להביא בזה את פרטי הדבר: החומר, שעל פיהו נדונו היהודים היה: "הגדה של פסח" מצוירת, ובה היה מצויר פרעה מלך מצרים הטובל בדם ילדים, ילדי היהודים, וההגמון אפנסיא "המומחה" נתן פירוש משלו לציור זה: אלהי היהודים טובל את בשרו בדמיהם של ילדי הנוצרים. "התעורה השניה היא: מכתב זרנגי, שנשלח מאת הנאשם לבתו, ובו הוא מבקש מאתה לכתוב לו: איך כלו את העת בנשף של החברה קדישא? גם בזה מצא ההגמון רמז על חברה קדישה העורכת נשפים, נשפי-סוד, וכל המשפט היה בנוי על יסודות רעועים כאלה, על יסוד עדותם של "מומחים" ממין זה והמון מלישינים, וסוף סוף מצא בכל זאת הסינטי, כי כל היהודים זכאים בדינם, ורק מיניסטר המלחמה התנגד לזה ועל פי דרישתו עבר המשפט למועצת הממלכה וזו הייכה את הגדונים, כנגד דעתו של מיניסטר המשפטים זאמיאטין, שכל הענין נהשב בעיניו לעלילה נתעבה, שאין לה שחר, וכמשפט זה משתמש עכשו זאמיסלובסקי בתור ראיה לרציחות הדתיות!

גר ומשומד, ואלה: מדוע הגר הוא עני מדוכא והמשומד הוא עשיר שאנן? בע"ר: לגר יש ראש של גוי ומזל הודי, ולמשומד — ראש יהודי ומזל ככרי.

רמת המצפה.

היהדות והגלות.

מאת **זאב יעבץ.**

ג.

משתי מראות הגלות האלה רע ומר מראה הגלות בשלותה, האוזרת רחב לשום את פניה לחשכיה

נשיא אמריקה ע"ד רוסיא, בנו הנכור של הגראף לב טולסטוי כקר את טפט נשיא ארצות הברית באמריקה, כדברם ע"ד היחס המסחרי שד אמריקה לרוסיא העיר הנשיא, כי כל עוד יתקים אסור הכניסה ליהודים זרים ברוסיא לא יוכלו בעלי ההון האמריקנים להשקיע כספם ברוסיא, כי רכים מבעלי ההון יהודים הם, לכן טובת רוסיא דורשה לכטל את ההגבלות, טולסטוי הודיע את הדברים לסטולפיץ ראש ממשלת רוסיא.

עלילת הדם בקיוב, לשוא עמלו המאות השחורות להכין פגרום ביהודים, אם אין רוצים כפטרבורג, שיש שם דאגות גדולות מזו, לא יועיל כל טרחה הפטריוטים, העתון השחור קיובלאנין פרסם, כפי הנראה עיף רמיה מנכוה, מאמר ראשי להכחיש את העלילה ולסתור את טענות הרפוטטים הימניים בדומה והוא עצמו טוען את טענות הרפוטטים השמאליים, כי עלילות כאלו הבל הנה, מעשי בעלי הווה קנאים, בקיוב נתפרסם, כי הרוצחים היו משפחת ההרוג עצמה, וגם מנשיקוב, זה גאון צוררינו, המכריו עלילות והסתות לפגרומות בכל יום, מודה, כי טעה הפעם ואין יסוד חזק לעלילה, נציב הממשלה בקיוב מודיע וחוזר ומודיע, כי אין ליהודים מה לפהור, כי פגרום לא יהיה, היהודים כקיוב, שלא האמינו עוד כהייהם והפקידו הפציהם בכתי מלון ובכתי משכנות, שבו למנוחתם, המניסטר למשפטים שלח בא-כה לקיוב, להשגיח על החמירה והדרישה, שתהיה כהוגן ופי צוררינו הפו, כפי הנראה כבר נתברר ע"י השופטים, שאין שום יסוד כעלילה, כי התחילו עתוני השחרים להוציא לעז על זקמינור ועל השופטים, כי הם נושאים פנים ליהודים ואין לסמוך עליהם ולהפש עלילות אחרות בערים אחרות, בקיוב אומרים, שהשופטים יודעים כבר מי הם הרוצחים, אלא שמהזיקים את הדבר בסוד עד שיכריעו כפטרבורג, גם הקומיסיה של הדומה נוטה לדהות את השאלה מאין יסוד לעלילה.

שקר הדש, באיזו שקרים נחמלים ומנוחכים משתמשים הצוררים הנכלים ברוסיא להתעלל בנו! ה"גבויה וורמיה", הגדול והחשוב בכל עתוני יוסיא, שקולו בעינים פוליטיים נשמע בכל העולם, וברוסיא וזא נקרא מאת כל הבורוקרציה ומשפחת הצאר, עמד כידוע כראש מעלילי עלילת הדם החדשה ופרסם שקרים על שקרים, שאח"כ הורה בעצמו, שהטעוהו בהם וכיין לא לקח מוסר ופרסם עתה שקר חדש, לחזק את העלילה, הוא קבל לפי דבריו מכתב מחסיד אהר המודה בעצמו, שהחמידים הורגים ככל שנה נפש נוצרית להשתמש בדמה, אלא שאינם אוכלים את הדם, כי- אם זורקים אותו במקום דם הפסח אל התנור, שאופיין בו את המצות, לנקום בנצרים על הדם הרב, ששפך בישראל, וגם בשקר הזה נוטה הסופר מנשיקוב, גדול הפובליציסטים ברוסיא, בקוראיו, שיאמינו בו ויגמר שנאה לישראל.

עצה לחזק את היהדות, הנדיב הידוע בארון ערמונד רותשילד, שהוא ראש הקהלה היהודית בפאריז מצא עצה חדשה לחזק את היהדות, ההולכה וכלה בצרפת, אין מתנדב לצרכי הקהלה ואין בא להתפלל, הוא פרסם בקהלתו, כי לפעמים תכופות יעשו בכיכוב אוכרות למתים וכדרך אנכ יקבצו כסף לצרכי הקהלה, הוא יודע, שמכל מנהגי הדת לא נשאר ליהודיו רק מנהג הזכרת נשמות ולפי שאין מזכירים נשמות רק ארבע פעמים בשנה, הוא רוצה להנהיג את המנהג הזר לפחות עשרים פעמים, למען יתרגלו לכוא אל ביהכ"ע ולהתנדב.

רדיפת יהודי הכפרים, ל"טאגנלאט" מודיעים ע"ד משפט תמוה על-אדות קונת, שהמילו על הנות יהודית, מורה הכפר בלנדאווא אצל רישא קהיל את האכרים והזוהרים, שלא יקנו דבר בחנות היהודי, שאלו וואכס, האכרים הוסיפו על דבריו ופוצצו גם הלונות היהודי, אהר ימים אחרים בא אכר מכפר אהר, ילא ידע את הקונס וקנה מיד היהודי מלה, האכרים התנפלו על הקונה המועל כהרם והכוהו מכות רצה עד שנתחזרש, הדבר בא אל ביה"ד כרישא, הנודע כרכיו עם היהודים, בשעת החקירה ריש השופט מאת השוטר ציבוכ, שכא להעיד, שישתדל שיצא היהודי

ישראל ולתורתו, ואז בהשליכם מידם את הרגל האחרון, יקונו כי שקט יהיה להם.

גם הקלקולים האלה: החקוי, התרפקות על הנכר, כחש למולדת אבות, זיוף רגש המולדת, מרחנות אחינו על בני עמים אחרים כהתגרמנים יותר מן הגרמנים ועזיבת הרגל, אי אפשר להם להולד כי אם על ברכי הגלות. הן אמנם, כי בעלי המדות הרעות האלה מנוהצים ומסולסלים הם, בעלי עושר ובעלי הנאה, אך ככל אשר סר מראה הגלות מעל פניהם, כן תעמיק לשבת איתן ברוחם ובקרבתם, ותשביעם נדודים ככל רגע. האזרח בעמו, השתול בנוהו, היושב על אדמת אבותיו, לא יתרפק על דרכי עם אחר, לא יתכחש למולדתו ולא יעלה על לבו, כי אפשר לאדם לקנות ולסגל לו מולדת עם אחר, ככל אשר לא יעלה על לבו, כי אפשר לו לפחת בקרכו נשמת איש אחר, ואם גרמני הוא אי אפשר לו למרק את גרמנותו מנפשו, אף אם יעביר עליה כל סממנים חריפים וכל מימות שבעולם, וגם איש ישראל, כל עוד אשר גלותו לא עממה את רגש מולדתו התמים, יודע הוא, כי האדם איננו שליט להחם את מולדתו מטבע עצמתו, ודבר שגור הוא בפיו גם על האיש הישראלי, אשר התנכרו מעשיו לדתו ולמולדתו, אף על פי שחטא ישראל הוא. לא כן היהודי אשר גלותו החיצונה היתה לו לפנימית, אשר עזבה הגלות את גבו ותכא אל תוכו, כי רגשות מולדתו נעשו קהים, מקולקלים ומכולכלים, ויצאו מירי טבעם, על כן אפשר רק לו לברו לכא לירי תהפוכות כאלה.

ואם למראה הגלות בנוולה וכפחותה נראתה לנו היהדות במצוקתה ובעלבונה, הנח למראה הגלות בשלותה תראה לנו היהדות בהריסותיה, וככל אשר כעבור מחלה ממארת על גוף חזק, יש לרופא להשתרל להחזיר את הגוף לירי תפקידו הראוי, למען ילחם הגוף בכח עצמו באויבתו הרבקה וההדוקה, כן יש גם לרופא הבא לרפא את שכר עמו מן התחלואים, אשר חלתה בו הגלות, להחזיר את היהדות לאיתנה הראשון ולאמץ כחה, כי תהיה היא כגבורתה את מכת הגלות המלפפת אותה ומוליכתה לכליון חרוץ, כבוא מורה השף או מורה העם, להרדיך את קהלו הסגן או הגדול כדברו אשר כפיו או בעטו אשר בידו ולחיות בהם את רוח מוסר ישראל העיפה והנרדמה, יש לו לעורר את כחות היהדות ולגלות את כבודן ולהקביל את כבוד רוח האומה כטהרתה ואת כל מחטריה אל מול חרפת הגלות, אשר מפלה עליה ככל געל מראיה, יש לנו להוכיח אל קהל עמנו, אשר לבשתנו הוא על פי רובו תלמיד ותיק, ובן מקשיב לצורריו בוזי נפשו, כי הסיגים אשר עלו בנו לא מידנו ולא מיד אבותינו ורכותינו הם לנו, כי אם מירי משנאינו הקתולים, אשר הבליעום בנו ביד חזקה על כרחנו או לא הניחו לנו מקום להחלץ מהם. התגרנות היתה שנואה לרוח היהדות ותהי בעיניהם כצורתה למוסר ישראל, עד כי החליטו, כי אין התורה מצויה, לא בספרנים ולא בתגרנים (עירובין נ"ה). ואמנות חנוני אמנות ליסטים היא (קדושין פ"ב), והרבית אף כי התורה לא אסרה אותה אלא לישראל, אסרה רבותינו אפילו לגוים ורק בקושי התיירוה (ש"ע י"ד קנ"ט א'). לעומת זה חכבו ככל מקום את עבודת האדמה התמימה, והקנין החביב בעיני אבותינו היה קנין קרקע ולא קנין ממון: כל אדם שאין לו קרקע אינו אדם (יבמות ס"ג). ויען כי הקרקע נחשב להם למקור מחיה, על כן נחשב להם כמתים "הקונה פת מן הפלטר". והנה עם כזה, העומד כלו על הקרקע, תמים ובריא הוא על כרחו וכל ערמה ונפתל תועבת נפשו ככל אשר אנחנו שומעים את טעם הרמזיני, המדברים בשם עם השונא את הסלטול ואת הערמוניות, ומשתבח בכבוד בני הנעורים הנאים והמשוכחים כחם וכתומתם. "לכה דודי נצא השדה, אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה, רבנו של עולם אל תדינני כיושבי שדה, שיש בהן גזל ועריות ושבעות שוא ושבעות שקר, נצא השדה וכו' שם אתן את דודי קך, אראך כבודי וגדלי, שבח בני ובנותי" (עירובין כ"א:).

הזדיף בירי תרבות חנפה וכזובה, וכירי משלה יד שאינו מכבד את בעליו, היה הלבלוך געל נפשו, עד כי התמלט מפי חכמי העם הנמרץ: תלמיד חכם שנמצא רכב על כנורו חייב מיתה (שבת ק"ד), הרק בפני (לעיני) חכרו ונמאס בה אין לו חלק לעה"ב (חגיגה ה:), וגם התשנוק נחשב להם כדבר המוציא את בני האדם מירי ערכם ומשנה אותם כיושבי קברות: לפי שמהוסרין הנאה ועושה את חייהם כאלו אינם חיים ואת בנותיהם המגודלות בלי טעם וחן ככהמות שדה (ע"ן עירובין סוף נ"ה: ורש"י שם). וככל אשר לא יכלה רוח ישראל להכיל כל סלף ותפלה כחיים, כן היה למורת רוח בעיני היהדות התמימה גם הלעז המגומגם, ומלכד אשר הורו חכמיה את עמה לספר תמיד בשפת עמם בלשון נקיה וקצרה (פסחים ג') נכבד בעיניהם גם דקדוק הלשון גם בלשון "יהודית" גם בלשון עם ועם (נחמיה י"ג כ"ד), וגם חכמיה בדורות האחרונים החמירו לכלתי התגנב הלעז המכוער, אל בית אלקי ישראל, לעכור את מהר קרשינו, ויורו: יכול לקרותה (מ"ש) ככל לשון ויזהר מדברי שבוש שבאותו לשון וידקדק בו כמו בלשון הקדש (שלחן ערוך או"ח ס"ב, ב'), ופירש המפרש: "ורקא כשמבין הלשון". והוא הרין בתפלה ובכרבת המזון (מנ"א). ועד כה היתה נקיה דעת חכמי התורה בדורות הגלות להיקיר את המליצה הזכה, עד כי נעלה היתה בעיניהם לשון נכריה, כשהיא מסודרת ומדוקדקת, גם מלשון קדשם אם היא משובשת כפי נלעגי לשון (וע"ן דברי חכם הגדול רבי יהודה בר חסדאי ז"ל ר"ן נדרים ב').

(עוד יבא)

הדוכיפת

(סוף)

עתה נשוב להזכיר, חזיל אמרו, שאין שני זרזירים ישנים על דף אחד (ביר ר"פ ע"ה). תכונה זו מתאמת בתרגילים (ע"ן פסחים ק"ג ע"ב) וביותר בתרגול הכר. לפי עדותם של חוקרי הטבע הוא קפדן בעל חמה בטבעו, אשר ע"כ יכר את חי התבורדות, ותרגול זקן ממין זה אינו סובל צעיר ממנו בסביבה של חמש מאות פרסאות. גם מה שאמרו במדרש: (ילקוט משלי תתקס"ד) זרזיר מתנים, כשם שהתרגול כורא, אין ספק, ישכונתו לתרגול הכר, וכמו שהעיר המפרש שם. עכ"ז ברור לי, כי זרזיר, הנזכר בדברי ר"א (חולין ס"ב שם), הוא עוף, הדומה למין העורבים ולא תרגול הכר, שאין לו שום קרבות עמהם. החזירי (מ"ב אכ"ד ומ"ג א"ה) מונה את הזרזיר בין העופות, המצפצים והמהגים. ולפ"ד, שגם לא לעוף כזה כוון ר"א, אלא לעוף ממין הנקרא פאלקען, וראיה לדבר מירושלמי: (ר"ה פ"א וילקוט משלי שם) "בנוהג שבעולם זה מבקש לנצח זרזירו וזה מבקש לנצח זרזירו, אבל הקב"ה אינו כן". משד זה הוא לקוח בל"ם מחיי הצידים, ור"ל כל אחד מהשרים רוצה, שינחל עוף הצידה שלו (יאנד-פאלקע) את הנצחון ע"י תפיסת מספר יותר גדול מעופות השדה.

העולה מדברינו, כי כמו השם תרגול הכר כן יסבול גם השם זרזיר פתרונו כפול בדברי חז"ל. הוא מורה פעמים על זיו שרדי ופעמים על העוף, המכונה בשם פאלקען, אמנם כבר מצינו (פרק שירה פ"ד) וספ"ה ע"פ משלי ל' ל"א), שירדעו גם איזה חיה בשם זה, ואין כן הזרזירים שוים. בסוף המאמר אומר הרמ"ט: "בהגדה הפלשתאית נתלכד תרגול כרא, שהוא מכשר השמש עם חול פעניקס (ב"ר פ"י"ט, מדרש שמואל פ"ב), אלו, אשר לא נחא דעתם מזה, אמרו, שהפעניקס אינו כלל תרגול כרא רק אורשונא". (סנהדרין ק"ח ע"ב). אבל בלי ספק אין כמה שהתרגול מבשר את השמש כדי באור חלופו עם העוף פעניקס. ולפ"ד סבת הדברה הוא, כי פעניקס קראו היונים את העוף הרמזיני, אשר היה מצויר על מצבות מצרים העתיקות. לפי דעת רבים היה לו דמות העוף המכונה רייהערה, והמצרים קראו לו "בעננו", ובדברי הערראדאש היה הפעניקס מצויר בדמות נשר. והנה השם העברי להעוף רייהערה הוא אנפה והארמי אכניתא. (ע"ן דברים י"ד ו"ח ותרגום ירושלמי שם). שני השמות האלה נופלים על שם "בעננו"

המצרי ועל שם פעניקס היוני. עוד נודעה לנו בכתבי הקודש בריה רמיונית ביסם אבני השדה (איוב ה' כ"ג). לא רחוק הוא, כי רבים הבינו בו את הפעניקס בצורת העוף רייהערה, הנקרא אבנותא. מאבני השדה לזיו השדה הוא רק צער אחר, וכה נעשתה האגדה מזיו השדה שאינו מת לעולם.

אולי נבין לפ"ז גם את הוראת השם חול, כי אנפה נגזר לפ"ד הבלשנים האחרונים כהסכם לדברי חז"ל (חולין ס"ג ע"א) משרש אנף, ומורה על תכונתו הרגזנית של העוף הזה. אבל גם כשם חול מונח מושג הרגז, כי הפעלים חול ורגז באים יחד בכתיב, כמו ורגזו וחלו מפניק, (דברים בו כה) וכלשון יוני פתרון מלת "חולוס" או "חול", בהשלכת אותיות השמוש, הוא כעם ורגז, איך הוראה אחת להשמות אנפה וחול, ויחוס זל"ז כחם שני שמות נרדפים. ובה נבין את סבת חלופו של תרגול הכר עם הנשר (מדרש שוה"מ ע"ח). מספר המעשה שם ידע, כי מביא השמיר היה העוף הרמזיני, החי לעולם, ולפי שרבים תארו את כעוף הזה בצורת נשר, כמי שהזכירנו, וכמו שכתב רש"י: (תהלים קנ"ה) ויש מדרש אגדה על מין נשר, כשמוקין חזר לנעוריו, (וע"ן בדרך ישעיה מ' לא'), ע"כ עשה לנושא ספורו את הנשר. גם מה שאמרו במדרש (ביה"מ ח"ה צ"ד), כי יילמח המלך העמיד בכסאו למעלה זיו ונגדו נשר, הוא מוכן רק ע"פ התחלפות שני המינים האלה בהוג האגדה של העוף, החי לעולם. עוד שם אחר מצינו לעוף הרמזיני הזה והוא מלתם, (ע"ן כן סירא הוצאת שטיינשניידער כ"ז וכ"ח וביה"מ ליעללינעק ח"ו XII). אבל אורשינא, הנזכר בש"ס (סנהדרין ק"ח ע"ב) הוא לפ"ד כנוי להנשר, אלא שגשתכשה המלה בלשון ארמי, וע"י חלוף האותיות נעשה מנשר אורשינא.

יזחקה הירש.

ווישנטן.

אנקיטה בדבר מצב החנוך העברי.

חברים נכבדים! מתכבדים אנו לפנות אליכם כאנקיטה זו, שמשרתה היא לאסוף חומר נכון ומדויק ע"ד המצב הנוכחי של החנוך העברי בארצות השונות, וע"ד התקונים הדרושים והאפשריים להרמתו ושכלולו. תוצאות האנקיטה תשמשנה בתור חומר נסיוני למועצות הכנסיה הכאה בשביל עבוד תכנית כללית בעד החנוך העברי-הלאומי, בהתאמה לתנאי המצב המיוחדים שבכל ארץ וארץ, ע"י ועדה של מומחים, אשר תבחר מטעם הכנסיה. מפאת ערכו החשוב של הענין הזה אנו מבקשים את כבודכם להמציא לנו תשובות מדויקות ומפורטות על השאלות הללו:

- (א) שאלות כלליות. (א) כמה בתי תלמוד-תורה וחדרים מן המפוס הישן נמצאים בעיר, וכמה ב"ס עברים מתוקנים? (ב) כמה הוא מספר התלמידים ושעות-הלמוד בהם? (ג) היש בעיר גם ב"ס עברים לילדות, וכמה תלמידות בהם? ואם יש ב"ס מעורבים לילדים ולילדות? (ד) המתקיימים מוסדות-החנוך העברים בהכנסותיהם העצמיות, או מקבלים תמיכה — ומתי? מהכרות או מהקהלה העירונית? (ה) כמה ילדים עברים מבקרים ב"ס עברים ואינם מבקרים ב"ס עברי? (ו) המלמדים כהם הכלליים לתלמידים העברים את הדת הישראלית וההסתוריה העברית — וכמה שעות בשבוע? (ז) מה הוא מספר המורים העברים הפרטיים בעיר, מחוץ לבתי-הספר, ומספר המלמדים מן המפוס הישן? (ח) היש בעיר חברת עבריה, חובבי שפ"ע, אגודה של ההסתדרות העברית וכדומה? (ט) היש בעיר שעור"ערכ ערכים לגדולים? (י) היש בעיר ביבליותיקה עברית, ואם נמצאים בה גם ספרי-מקרא לילדים ולבני-הנעורים? הערה: במקום שיש סמטיסטיקות ע"ד המריאה בהיבליותיקות, אנו מבקשים להמציא לנו בנוגע לקריאת הילדים ובני-הנעורים. (יא) היש ביבליותיקה עברית לילדים על יד בתי-הספר?
- (ב) מקצועות הלמודים ואפני ההוראה. (יב) המלמדים כהם העברים גם למודים כלליים, וכאיה מקצועות, וכמה שעות בשבוע? (יג) המלמדים את הלמודים הכלליים בעברית, ועפ"י איזה ספרי-למוד? (יד) איזוהי שיטת-ההוראה כהם העברים, ככתי התית וכחדרים: עברית בעברית, או בתרגום זרזוני או לועזי, ואיזה שיטה מועילה יותר ליריעת השפה?

כשר בערלין
 פריוואט-האטעל און פענסיאן פארציגליכע קיבע
א. בנימין ארטילעריעשטראסע 28.
 טעלעפאן 3429, Amt III — שאַנע מאָביליטע צימער
 אבשטייגען פאנהאָף פֿרידריכשטראסע.

חברת יסוד בית ספר עברי בקראקא מבקשת
 מורה עברי מנוסה שכבר שמש בבית ספר ע"פ
 השיטה עברית בעברית. הרוצה במשרה הזאת יפנה אל
 המזכיר Joachim Weindling Krakau Gertrudy 29

ד"ר ז. שטיינ'ס
 ערהאלונגסהיים "קורהויזשלאבטענוועזע"
BERLIN SCHLACHTENSEE
 Seestr. 35-37.
דרשו פרוסקטיים!!!

Ich praktiziere in BAD KUDOWA
Dr. Aron Sandler, Bresslau.

EHRlich 606
 Dermato-therapeutisches Institut. Wien I,
 Rothenturmstr. 12. Vorstand Dr. Ernst Eitner,
 Ausserdem modernste Einrichtung zur Be-
 handlung aller Arten von Hautkrankheiten.
 - - Anfragen werden prompt erledigt. - -

בערלין
 גרענאדיר שטראסע 32
 אס באהנחאף אלעקאנדערשלאַץ
אָבערלענדערס האַטעל
 אונד רעסטאָראַנט שטרענג **כשר**

NIEDERLÄNDISCHE Lebens - Versi-
 cherungs Ge-
 sellschaft Wien I, Aspernplatz im
 eigenen Palais. Versicherte Kapital
 ca. 380 Mill. Vertreter werden ge-
 sucht. Gute Konditionen. Sub-Dire-
 ktion: Lemberg, Szajnocha Nr. 3.
 Löbel Taubes.

מעומק לבנו הננו מכרכים במזיט את חברנו
 מר אלעזר גריידינגער לארוסו.
 אורי קארפּעל. חיים גראסבארד — גלינה.

בערלין אָרענט-האַטעל
 שיפּבויערדאָס 6
 אצל בית-הנתיבות אשר בפרידריכשטראסע
כשר דעסטרון מסדרנה ראשונה **כשר**
 תילפון, אורחשפּל, ליפּס, אסבטאות בכל הדינות.

קאטלוג Nr. 7-8
 מן ספרים ישנים בהצי הנם.
 יצא זה עתה לאור, מכיל אלף ומאתים ספרים יקרים.
 הרשימה תשולח חפשי לכל דורש.
J. LIPSCHUTZ
 Antiquarian Hebrew Bookseller
 1, Finch St. Brick Lane London, E.

קאנקורז.
 נבקש מורה מומחה היודע ללמד תנ"ך עם העתקה
 (דייטש איבערזעצונג) ורש"י ומשניות ושולח לשרת
 אצל חברתנו בתור בעל תפילה ובעל קורא בשכר י"ב
 מאות כתרם לשנה מלבד הכנסות צדדיות. התמנות
 תהי' לע"ע על חצי שנה. (פראוויזאריש). החפץ בהמשרה
 יפנה בבקשתו ותעודותיו אל הגבאי הח"מ.
 ה. זיסמאן.
 Heinrich Süßmann, Spengler Zabłocie Żywiec.

קזכרו.
 קהל עדתנו דורש-אחר רב אב"ד לתת על
 ראשו כתר הרבנות בעירנו.
 החפץ במשרה הזאת עליו להביא עד חדש
 מנחם אב שנה זו תעודותיו מנאוני זמננו כי גדול
 הוא בתורה ובירוש ובקי בהוראה גם תעודה כי ראוי
 לאותו אצטלא עפ"י חומי הממשלה ואם תחסר לו
 תעודה זאת יקובל בתור ראש ב"ד.
 ברעזאן לסדר "וההרות את בני ישראל".
 מאנדיל באנדלער נשיא העדה.

אונזערען פאמיליעז עמפּעדהלען וויר
 דיא קאלינער ציכונדיע יוזיפ'ס בעסטע

טו באיזה ספרי-למוד משתמשים למקרא ולהסתוריה
 הישראלית, לדקדוק ולתורת-הלשון? (טו) המלמדים
 בכה"ס העברים ובהדרים גם תנ"ך, תלמוד ומדרשים —
 ואם עפ"י המקורים, או עפ"י ספרי-למוד חדשים, ואיזו
 מהם? (יז) כמה הן שנות-הלמודים בכה"ס, בבתי הת"ת
 ובחדרים? (יח) הגומרים רוב התלמידים את הק-למודם
 בכה"ס — ואם לאו: מפני איזו סבות?
 (ג) התקונים הדרושים והאפשריים בהנוך
 העברי. (יט) איזה הן המגרעות העקריות של הת"ת,
 החדרים ובה"ס העברים שבעיר? (כ) אך וכמה אפשר
 להסיר את המגרעות הללו? (כא) היש די מורים עברים
 מומחים בעיר? (כב) היש בעיר גן-ילדים עברי? ואם
 אין — היש אפשרות ליסרו ולהחזיקו?

תשובות מדויקות, כפי האפשר, על השאלות
 הללו אנו מבקשים להמציא לנו עפ"י הכתבת:
**Organisation für hebräische Sprache
 und Kultur.**
 Berlin-Charlottenburg, Kantstrasse 93.

המזרחי.
 אלה מהנמנים על הגל המזרחי, שלא שלמו עוד
 את השקל ישלחו נא 1.20 למערכת "המצפה" ויקבלו
 ישוב.

ישראל ברעכער
 מאורשים באייר תרע"א
 בוטשאטש
אהרן העללער
 מאורשים באייר תרע"א
 וואָהנילוב
גאלדה געללער
 יאזלאוויץ.
שרה פוקסבערג
 מאורשים באייר תרע"א
 באָריסלב.

הננו מכרכים במזיט את אחותי (גיטת) מ' רחציה
 זאת חתנה מר נחום קופפערמאן בקולומביה לארוסו.
 מזיט להוריננו.
 יעקב דערמער ורעיתו — דעלאטיין.
 מכרכים אנו את מר יצחק גאלד לארוסו.
 יעקב גולדשטיין, ברוך זומר.
 מזיט למר ברוך באסעבעס פה לארוסו עם מ'
 צביה האַנגסבערג.
 אליהו כראנער — פשעווארסק.
 מעמק לבי אעלה במזיט לראש ידידי מר ברוך
 באסעבעס לארוסו.
 משה קעסשטעבער — פשעווארסק.
 הנני מברך את ידידי הרה"ח מו"ה משה יוסף
 הלמן בפדגורוזה לארוסו בנו.
 יוסף אכראהאם — קראקא.

תולדות תנאים ואמוראים

אלף ושלוש מאות עמודים גדולים, יכיל בקרבו קורות ימי חיי רבותינו הנזכרים
 בש"ס בבבל, וכל המפרשים מן שמעון הצדיק עד סוף רבנן סבוראי, דברי ימי
 חייהם, ושבתם, אבותיהם ובי"ב, סדר למודם, רבותיהם, חבריהם ותלמידיהם ותקנותיהם
 כל המאורעות והקורות בימי חייהם מסודר ע"פ א"ב עם באורים והגהות וגרסאות
 קרות. — מחיר כל השלשה חלקים באנגליא 10/6 (מכורך 13,6, רגל מכורך
 20, באשכנו 12 מארק (מכורך 15 מארק) בצרפת, הולאנד, אוסטריא, אונגארן
 רומניא 14 פראנק או כתרם באמריקא קאנאדא 3 דאלאר, נאכנאמע אין באנגליא
 גם יצא לאור הספר המפורסם **אגרת רבינו שרירא גאון** עם באור יקר
 בשם **פתשגן הכתב**, מחולק בפעם הראשונה לשלשה חלקים ופרקים
 מחיר הספר באנגליא 2/6 (רגל מכורך 5 שילינג), 2,50 מארק, 1 רוי"כ 3 כתרם
 הכל עם המישלה. מאת הרה"ג ר' **אדרן הימן** בעל המחבר ספר בית ועד לחכמים.
 מחיר הספר בית ועד לחכמים 4/5 מארק, 6 פראנק, 2 רוי"כ 1 1/4 דאלאר.
 למוכרי ספרים הקונים לפחות 10 עקסעמפ. ינתן ראבאט. — אדרעסע להמחבר
 Rabbi ARON HYMAN, 3a Tenter street, North, London E. England
 במחברים אל ישלחו את ספריהם כחליפין, אלא ישלחו כרשים כפול ויקבלו תשובה.

כשרה זעלכוואארען-פאבריק
Salomon Podhrozer, Tarnopol, Sobieskiplatz

ליעפערט אלע סארטען זעלכוואארען בעסטע כשרה דעליהאקעסע. דיא פֿאבריק
 איזט לויט דען מאדערנסטען בעהעלפען אונד היגיעישען פארדערונגען איינגע-
 ריכטעט, וויא עלעקטרישע קראפט א. ז. וו. אונד ערציניט נור פרימא ווארע
 בהכשר הרה"ג ר' שמעון באב"ד זצ"ל בן המחבר ספר מנחת חנוך עם בית דינו.

קול מבשר.

לשונתה לזכר סך ווערלי וונקדיקי רבינו הגה"ק נחור הגולה רבי
 ר' לבי אלינוך ונדיכו זלוק"ל, (צעהנו"ח ס' בני יששכר ועוד ספרים
 יקרים) וחוצצי ספריו הולחנו לחור ספרו הנופריסק "אגרא דבלה"
 עה"ת, שהי' יקר צונוליחות ולא הדפסנוהו פשוט כצראשונה, כי
 אס נתנו לו פנים חדשות, והוא:
 (א) אגרא דבלה זה, צו תבואתה כל הספנות הנופזרות
 ונופורדות ונקו"ס דרך עדותיך ונקו"ס קהלת יעקב וינולאן
 הקורא על נקוונ ונקודרות צלי לילות וחיפוש;
 (ב) אגרא דבלה זה יכיל בקרבו כל הנוחורים הכפולים
 צקפר צני יקטבר, ונה צצראשונה רק הורו צאלצב עליהם: עיין פה
 וקס צצני יקטבר ונהה על נקוונס פה יצולו צשלוס;
 (ג) אגרא דבלה זה אור חדש יאיר צהוספת ונאנורים חדשים,
 עיי' שזכינו להעתיק כתי"ק וקס נתגלה לנו אור הגנוז, שהי'
 צהעלס ונאחטנו;
 (ד) אגרא דבלה זה, צו נשלונו כל הנוחורים הנוקוטעים, שהיו
 חקרות ונהס שורות ותיצות, ונאותיות, להסלנות הנוחורים וקס צצנו
 ונלפוניו, ונאנורים קסי-הסצנה, כולס ונצוארים צאלר הינוז;
 (ה) אגרא דבלה זה הוגס צעיון ננונן לפני ההדפסה ולחחריה,
 ונונופה כקולת נקיה;
 (ו) אגרא דבלה זה כולו צהדרו ויפיו החלוני ג"כ, סנדפס
 על כיר טוב יפה וחזק צאותיות חדשות ולהסרות צתצנית 1/4
 ונחירו רק 5 K.
 להסיגו צכל צתי ונקחר הספרים, הנוכירה הרחשית אלל
 Amkraut & Freund, Przemyśl.

אויטאמאטישער מאסענפענגער

פיר ראטמען קר. 4 — פיר סייזע קר. 240, פאנגען אהנע בעאויסוכטיגונג ביז צו 50 שטיק אין איינער נאכט. הינטערלאסען קיינע וויסערונג אונד שטעללען זיך פאן זעלבסט אויף. שוואַ- בען פאן ללע, איינציג אין איהרער ארט, 1000 שוואַבען אונד רוסען אין איינער נאכט פאנגענד, א קר. 2.40. איבער דיא בעשט. ערש. פערז. פרי. נאכט. דורך

Z. Humann, Wien II, Aloisgasse Nr. 3. פיעל אַנערקענונגסשרייבען. פאך מינדערעוועטיגען נאכאפהונגען ווירד געווארנט.

ניצלך און פראקטיש לשבת!

ריא וועלט-בערויחטע שלאסער-בלעך מ ש א ל ע נ ט א פ ע ן

זאָללען אין קיינע יודישע פאמיליע פעהלען גא- ראנטירט 20 יאהר אויפאלטבאר מיט אַביסל האַלץ-קאָהלען בעהייצט האלטען זיי היטצע 30 שטונדען אָן. אויף יעדען פלאַך אהנע רעהרען אנצוברינגען. בעזייצען פיעלע טוי- זענדער פרוואס דאקטורייכען זאָווי פאן רבנים וגאונים ארץ. פרייזען: 1 אָפען פאן 4 טעפּע פער 3 ליטער 2 פיר חלק 2 פיר בשר, אין טעפּאַראטע אבטיילונגען 11 קר. דעטא פער 4 ליט' 13 ק. 1 אָפען פאן 6 טעפּע פער 2 ליט' 2 חלב בשר 12 ק' דעטא פער 2 1/2 ליטער 13 ק. דעטא 3 ליט', 14 ק. דעטא פער 3 1/2 ליטער 17 קר. דעטא פער 4 ליטער 20 קר. זענדע נור געגען פאָסט נאכנאמען. צו יעדען אָפען ווירד אין געברויכטאָנווייזונג בייגעפּיגט.

שאפט אייך אן, איהר וועט טירדאנקען! Josef Perlberger Krakau, Blech-Ofen Fabrikant Breitgasse 14

ידיעה שלמה וספקת בשפה העברית לכל מקצועותיה ימצא כל אהר, בין שהוא סתהיל, בין שיש לו כבר ידיעה מוקדמת הגונה

בל"ב מכתבי הוראה בשפת הוראת יודית נדפסים ובאשכנזית- אויטוגרפיים, הכוללים בקרבם חלק הגון סן הספרות בשיר ובפרוזה ואת כל הדקדוק סתחלתו ועד סופו עם הנוכחים רבים מאד בכתיבה. פרוספקט מפורט חנם. מכתב לדוגמא 1.05 כתר. האדרסה: שבה וואלקאווסקי קראקא Postfach Nr. 119.

כהא דהתרא עדיה!

כל החפץ לגלה הזקן בהתר ולא באסור יקנה ממני את אבק-הגלוח החדש

EXCELENT כשמו כן הוא. טוב ויפה וריחו נעים ומועיל לגלוח הזקן ברגעים אחדים עצהו"ש. הרא דבר ה' יוצא בזה ידי חובת המקום וי"ח הבריות. מחיר תבה אחת כתר חצי. שתי תבות שני כתר חצי. ע"י נאכנאהמע לא ישולח. כתוכתי עתה. MOSES KATZ JERUSALEM, Palästina, Poste restante לפנים היה מושבי בלונדון.

Wyd.: Naftali Hof S. M. Laser Odpowiedzialny redaktor: S. M. Laser. Drukiem M. Lenkowicza w Krakowie. Bozego Ciała 22.

„KOSMOS“ Unfall-und Haftpflicht-Versicherung-Aktien-Gesellschaft in Wien. General-Repraesentanz für Galizien u. Bukowina: Josef Gruber in Tarnow Walowagasse 17. Vertreter werden unter günstigen Bedingungen aufgenommen. Zu wenden an: JOSEF GRUBER, in Tarnów.

Erstes und Grösstes Gramophonhaus JOSEF WECHSLER Engros & Endetail Lemberg, Sykistuska 2. Krakau, Grodzka 71. גענעראלערטערטער דער גראמאפון אקציען-געזעלשאפט מיט מארקע, שרייבער-נגעל גרעסטעס לאגער פאלישער, דייטשער, העברעאישער אונד יודישער פלאטמען מיט מארקע, נגעי"ל. 20.000 פלאטמען ערסטערטער קינסטלער שטעטס אם לאגער לעבערג, טעלעפאן 2033/II, קראקא, טעלעפאן 461. געפערטאמורטיליע אונד ווערקשטעטע אם אָרטע. בעסטע אומטויש-בעדינגונגען. — פרויזאמאלאגע גראמאס אונד פראנאק.

וועהרט אייך! דא דיא קראמיער בעפעלקערונג דאס אָקאָזיער ביער באַ- קאָטיערט, ווייל דיא שענקער דאס זעלבע אונגערעכטפערטיגט נור פיר יודען פערטייערען אונד איינע 1/2 ליטער ביער מיט 24 העל. פערקויפֿען, זא האט זיך דיא ערשטע קארוינער ביערברויערייא דעס גראפען לאריש-טעניך ענטשלאסען, פיר דען יודישען ישמארטטייל איין בעזאנדערעס האנגרעדיגעס עקספארט-ביער צו לעפערן. — פריפט עם, מאן פינדעט עם כעדייטענד בעסער אלס אללע היעזיגען ביערע אונד ווירד עם מיט נור 22 העללערן פיר 1/2 ליטער אויסגעשענקט. וויר מאכען היער נאטהאפט דיא שענקער, וועלכע שאן עצט דיעזעס פארציגליכע ביער פֿירע: אין דער באזיעציאלאנאסע עמאנועל גלאזער, יאזעפס- גאסע שמעון שניה אם סטראדאס סאלא נארמאז וואווינצאנאסע ר. פלאנטשער, מאסטאואנאסע ה. וואכסבערנ, אלטע ווייכמעלנאסע וו. ריפנער, קראקויערנאסע: יאָאָחים שמערן אונד שלמה זילבינער. וועד דיעזעס ביער איינפֿירען וויל ווענדע זיך אן Karwiner Bierniederlage Sr. Exc. Graf Larisch-Mönnichschen Brauerei ul. Dietl. 89, Vertreter Ferd. Schnapka.

את בית מסחר הספרים הגדול המפורסם של ר' אהרן פויסט ע"ה קניתי זה איזו חדשים והנהו עומד עתה תחת רשותי והנני עושה כל מה שכיכלתי להגדיל המסחר ולהאדירו הן בקניות כל מיני ספרים, שנחסרו עד היום מהרשימות של ר' אהרן פויסט, והן בקניות מחדש הרבה ספרים ישנים וחדשים, שנתוספו מוזן הרפסות הרשימות עד היום, ומעתה תהי הנהגה חדשה ומתוקנת, לשרת את המונים כוריות ובדיוק וגם המחירים יהיו במטה השוה. ע"כ אבקש מהמוראים הנכבדים הייז כל מי שירצה לקנות או למכור ספרים הן ישנים הן חדשים, מוכן אנכי להפיק רצונם עצהיט הן במזומן מעות והן בחסופין על ספרים אחרים. וגם זאת להודיע, כי זה שנים רבות, אשר דנני סוכן כית-הדפוס ומסחר הספרים של האלמנה ואחים ראָס בוויילנא, ויש לי זכות של ממכר יחידי בכל מדינות עסטרייך ואונגארן. ע"כ כל הסוחרים בכל מקום שהם וכל המונים שירצו לקנות מספרי הדפוס של ה' ראָס בוויילנא יפנו אלי ואפיה רצונם בכל האפשרי ולחשוב העלים וגם הכריכות הכל במקח השוה וגם להסוחרים שיקנו סכום מסוים לתן פיצ הגון לפיע הקניי. שמעון ניימאן. מוכר ספרים בעיר טארנאוו (נאליציען) ופה קראקא. האדרסה לקראקא היא הפירמא הקודסה: A. FAUST, KRAKAU.

M. Gutwirth, Krakau MOSTOWA 3. liefert Knochenmehl und Thomasmehl in jeder Gehaltslage zu sehr billigen Preisen. AUSSER KARTELL.

BUCHFÜHRUNG Schönschrift und Kontorpraxis. lehrtebnlich, bechtl. bei nief niler. Bührerwisser E.Simon, Lungl. verlegen Sie gratis. Probestrief 13 von der Berlin W 35.

ספר נפלא Cudowny Samouczek Wunderbuch zum Selbst-Unterricht der deutsch. Sprache in zwei Sprachen (polnisch-deutsch) vorgetragen von JOSEF SAS JAWORSKI Gymnasial-Oberlehrer und MAJER LAUB bekannten Pedagegen. Bis heute 2 Teile gedruckt zu je 32 grosse Seiten. Preis 1 Krone für beide Teile auch Briefmarken werden angenommen. Bei Postsendungen 10 h. mehr. Zu bekommen bei Majer Laub, Krakau Dietelgasse 9. Hier habi Ihr Gelegenheit, auf eine unge- wöhnlich leichte Art die deutsche Sprache im besten Sinne des Wortes, zur erlernen.

ספרי יעבין.

תולדות ישראל סחיר חלק א' (עד מות שאול) 4.76 ק' " " ב' (עד מות חזקיהו) 4.76 " " ג' (עד אלכסנדר מקדון) 5.95 " " ד' (עד הורדוס) 5.95 " " ה' (עד החרבן) 4.76 " " ו' ב' כרכים (התנאים) 8.13 " " ז' מראשית ימי האמוראים עד ימי תכלית רום קרן התורה בבבל ודלדולה בא"י. 5.30 חלק ג' ד' יצאו עתה לאור כמהדורה חדשה, מתוקנת ומגודלת. על חלק ג' נוספו "תוצאות החשיטות והחקיקות" שנתגלו בארצות הקדם המעידות על קרמות התורה ושאר כתבי הקדש. ועל ח' ד' נוספו זכרונות מחיי בני ישראל בדרום מצרים בדרות עזרא ונחמ"י ע"פ הגליונות חתיקים: "Papyri" שנתגלו שם בשנים האחרונות. "תוצאות החשיטות והחקיקות ותוצאות הפפיראות" נמכרות שתיהן יחד במחיר 1.15 קר. עם פורטו. "מקור הברכות" התפללות, הקריאות וכל חלקי הסדר לטיניהם ולתולדותיהם מראשית יסודתם עד אחרית תוצאותיהם מהירו הוא 4 כתרים עם פורטו. הספרים האלה נמכרים בהקדמת משלוח הכסף בבית המחבר. סכום קטן יוכל להשלח במרקאות (פאָסט-מארקען) שר ארצו.

W. JAWITZ, Artilleristr. 28 Berlin N 24 (Deutschland).

האמעל ורעסטוראציען כשר לבע"ב יהודים של שלום אהרן ראזענטאל בלבוב, רחוב רזעזניצקא 13 טעלעפאן נוי 1314